ČASOPIS MUZEA UMĚNÍ OLOMOUC

3–4 2026

MUZEION

→ VÝSTAVA: NOVÁ ÉRA ZNAMENÁ PRO SAKRÁLNÍ UMĚNÍ NOVÉ VÝZVY (6)

→ VÝSTAVA: FASCINUJÍCÍ SVĚT RANĚ NOVOVĚKÉ PROPAGANDY (16)

→ NEKROLOG: OSOBNOST MILANA KNÍŽÁKA A MUZEUM UMĚNÍ OLOMOUC (38)

OBSAH

2 STRUČNĚ MUZEUM UMĚNÍ PODEPSALO MEMORANDUM O SPOLUPRÁCI SE SLEZSKÝM MUZEEM V KATOVICÍCH / CENU VÁCLAVA BURIANA LETOS ZÍSKAL MAĎARSKÝ BÁSNÍK MÁTYÁS DUNAJCSIK / VYŠLA PUBLIKACE O SBÍRCE ARCHITEKTONICKÉ GRAFIKY ARCIBISKUPSTVÍ OLOMOUCKÉHO

4 10 OTÁZEK PRO… MARTU PEČINKOVOU PERŮTKOVOU

6 VÝSTAVA NOVÁ ÉRA ZNAMENALA PRO SAKRÁLNÍ UMĚNÍ NOVÉ VÝZVY

11 ROZHOVOR VÝSTAVU JSME PŘIPRAVOVALI TŘI ROKY, ŘÍKÁ KURÁTORKA ŠÁRKA BELŠÍKOVÁ

16 VÝSTAVA FASCINUJÍCÍ SVĚT RANĚ NOVOVĚKÉ PROPAGANDY PŘEDSTAVUJE VÝSTAVA V ARCIDIECÉZNÍM MUZEU

22 VÝSTAVA TŘI DESETILETÍ OLOMOUCKÝCH VÝSTAV. CO Z NICH ZŮSTALO V NAŠÍ PAMĚTI

28 PROJEKT MUZEUM JINÝMA OČIMA: OD MEZINÁRODNÍ SPOLUPRÁCE K HAPTICKÉ STEZCE

32 VÝSTAVA SOUČASNÉ ZÁVISLOSTI UKAZUJÍ MAĎARSKOU CESTU OD DIKTATURY KE „SVOBODĚ“ INTERNETU

38 NEKROLOG OSOBNOST MILANA KNÍŽÁKA A MUZEUM UMĚNÍ OLOMOUC

42 ERASMUS+ PRACOVNÍCI MUZEA UMĚNÍ SBÍRAJÍ ZNALOSTI A ZKUŠENOSTI U PARTNERŮ V ZAHRANIČÍ

46 CENTRAL PRVOTŘÍDNÍ DIVADLA, KONCERTY I OPEN ART PLES – TO VŠE NABÍZÍ CENTRAL

49 EDUKACE DĚTI SE NA PŘÍMĚSTSKÉM TÁBOŘE POTKALY S JANEM KNAPEM

50 RESTAUROVÁNÍ Z OBRAZU MIZELY FIGURY. NÁROČNÉ RESTAUROVÁNÍ ZACHRÁNILO DÍLO ADRIENY ŠIMOTOVÉ

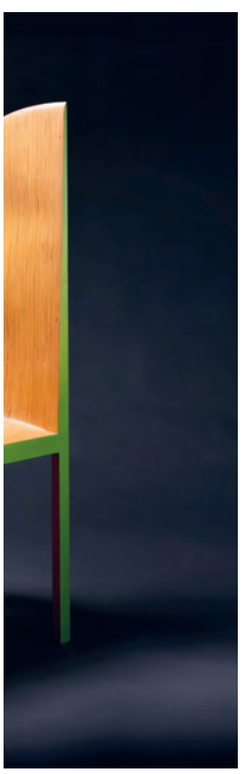
54 VÝSTAVA KDE HISTORIE OŽÍVÁ POD RUKAMA: INTERAKTIVNÍ MULTIMEDIÁLNÍ ARCHITEKTONICKÉ MODELY KATEDRÁLY SV. VÁCLAVA V MUZEJNÍ PRAXI

58 FOTOREPORT

60 DÍLNA KDYŽ OBRAZ MLUVÍ RUKAMA

↑ Lutherská bojová kočka, polemický tisk, dřevořez, 1524

↑ Milan Knížák, Židle Softhard, 1974, Muzeum umění Olomouc

MUZEUM UMĚNÍ OLOMOUC
patří k nejvýznamnějším institucím svého druhu v České republice. Představuje výtvarnou kulturu od nejstarších dob po současnost. Zřizovatelem Muzea umění Olomouc je Ministerstvo kultury České republiky. Významně jej podporuje Olomoucký kraj a Statutární město Olomouc.

MUZEUM MODERNÍHO UMĚNÍ
Denisova 47, Olomouc
ARCIDIECÉZNÍ MUZEUM OLOMOUC
Václavské náměstí 4, Olomouc
ARCIDIECÉZNÍ MUZEUM KROMĚŘÍŽ
Sněmovní náměstí 1, Kroměříž
/ Arcibiskupský zámek

OTEVÍRACÍ DOBA

MUZEUM MODERNÍHO UMĚNÍ
st–ne: 10:00 – 18:00
po–út: ZAVŘENO

ARCIDIECÉZNÍ MUZEUM OLOMOUC
st–ne: 10:00 – 18:00
po–út: ZAVŘENO

ARCIDIECÉZNÍ MUZEUM KROMĚŘÍŽ
listopad: st–pá 10:00–15:00 (pouze trasa Gardistka)
prosinec: st–pá 10:00–15:00 (pouze trasa Gardistka)
so–ne 15. 12 – 20. 12., Adventní prohlídky
leden–únor: zavřeno
www.zamek-kromeriz.cz

SAMOSTATNÉ VSTUPNÉ

MUZEUM MODERNÍHO UMĚNÍ
základní: 250 Kč | snížené: 150 Kč

ARCIDIECÉZNÍ MUZEUM OLOMOUC
základní: 250 Kč | snížené: 150 Kč

krátkodobé výstavy
GALERIE
základní: 80 Kč | snížené: 50 Kč

ZDÍKŮV PALÁC
říjen – březen: zavřeno

VSTUP DO OBOU BUDOV
základní: 400 Kč | snížené: 240 Kč

www.muo.cz

Vážené čtenářky, vážení čtenáři,
toto dvojčíslo Muzeionu – i když se tomu teď ani nechce věřit – Vás přenese v čase až do roku 2027. A po celou tuto dobu s Vámi budou naše akce a výstavy.

První v pořadí je výstava *Posvátné umění v době komerce*, která navazuje na veleúspěšné *Posvátné umění v nesvaté době*. Bez nadsázky objevitelský počin kolegů Šárky Belšíkové, Ivo Bindera a mnoha jejich spolupracovníků. Olomouckou uměleckou scénu mapuje velký projekt *Kvarky a škvarky*, jehož první část *Paměť není archiv* se zaměřuje na proměny galerijní scény v letech 1990–2020.

A fascinující svět raně novověké propagandy představí v Arcidiecézním muzeu výstava *Propaganda. Divadlo moci v raném novověku*. Zachycuje mocenské souboje Evropy 16. až 18. století, kdy církevní i světské elity formovaly veřejné mínění a upevňovaly svou autoritu.

Do již zmiňovaného příštího roku se teleportujeme díky CENTRALU. Ve čtvrtek 11. 2. 2027 zde koncertuje seskupení Třaskavá směs. Samorostlý hudební projekt skupiny nadměrně hravých umělců – Františka Skály, Petra Nikla, Miroslava Černého a Petra Tichého – slibuje mimořádný zážitek.

Více informací o muzejních akcích Vám nabízí aktuální číslo Muzeionu.

Tomáš Kasal
PR manažer MUO

MUZEION
ČASOPIS MUZEA UMĚNÍ OLOMOUC
čtvrtletník – číslo 3–4/2026
VYDÁVÁ: Muzeum umění Olomouc,
Denisova 47, 771 11 Olomouc
IČ: 75079950

TITULNÍ FOTOGRAFIE:
Věra Nováková, Mater Maria, 1993,
Soukromá sbírka

REDAKCE: Tomáš Kasal, Martin Šinkovský, Helena Zápalková, Štěpánka Bieleszová, Ladislav Daněk, Šárka Belšíková, Denisa Tessenyi, Hana Lamatová, Marek Šobáň, Olga Š. Staníková, Eva Jurečková, David Hrbek, Miroslav Kindl, Alexandr Jeništa, Jana Kovaříková, Kateřina Fajtlová

FOTO: Tereza Hrubá, Zdeněk Sodoma, Markéta Ondrušková, Petr Palarčík, Jan Hromádko, Andrea Černá, Adéla Bogdanovská

GRAFICKÝ DESIGN: publikum.design, Matouš Mědílek

TISK: PROFI-TISK GROUP, s. r. o.,
Chvalkovická 5, 772 00 Olomouc
NÁKLAD: 1000 ks | neprodejné
Registrace MK ČR E 22322
ISSN 2464-5710

Máte-li zájem dostávat časopis v elektronické podobě, staňte se členem Spolku přátel Muzea umění Olomouc.

MUZEUM UMĚNÍ PODEPSALO MEMORANDUM O SPOLUPRÁCI SE SLEZSKÝM MUZEEM V KATOVICÍCH

Slezské muzeum v Katovicích vystavilo díla českých spiritistů z bohaté sbírky Muzea umění Olomouc. Výstava Květy jiných světů vychází z olomoucké výstavy Květy a jiné světy z roku 2016. Otevření polské výstavy 30. července 2026 doprovázel také důležitý milník. Před vernisáží podepsali ředitel katovického Slezského zemského muzea Łukasz Galusek a zástupkyně ředitele Muzea umění Olomouc Gina Renotière memorandum o porozumění, které stanoví rámec pro dlouhodobou institucionální spolupráci mezi oběma muzei. Dohoda odráží společný závazek rozvíjet budoucí spolupráci v oblasti výstav, publikací, výzkumných iniciativ, akademických konferencí a dalších kulturních projektů a posilovat tak trvalé vazby mezi polskou a českou muzejní komunitou. ●

CENU VÁCLAVA BURIANA LETOS ZÍSKAL MAĎARSKÝ BÁSNÍK MÁTYÁS DUNAJCSIK

Mimořádnou schopnost pracovat s velkými kulturními, historickými i národními tématy bez patosu a ideologické doslovnosti ocenila odborná porota, která v pátek 3. 10. 2026 udělila Cenu Václava Buriana za poezii maďarskému básníkovi Mátyási Dunajcsikovi. Cenu diváků si na Slovensko odvezla básnířka Viktória Citráková.

Na 11. ročníku soutěžní Ceny Václava Buriana se v první říjnový pátek „utkalo“ v CENTRALU Muzea umění Olomouc pět básníků ze střední Evropy. Před otevřeným a podporujícím publikem a odbornou porotou přednesli výběr ze své tvorby kromě Viktórie Citrákové a Mátyáse Dunajcsika také Jonáš Hájek (Česká republika), Odile Kennel (Německo) a Antonina Tosiek (Polsko).

Porota ocenila v poezii Mátyáse Dunajcsika kromě schopnosti pracovat bez patosu s velkými národními tématy také jeho přesnost, která nespočívá v mechanické pravidelnosti, ale v jemně vystavěné vnitřní harmonii básně, i způsob, jakým volně nakládá s klasickými formami verše, kulturními odkazy a intertextualitou. Ty u něj podle poroty nezůstávají pouhou literární hrou, ale přirozeně se propojují s osobní pamětí, rodinnou minulostí a hledáním místa člověka v současnosti. Silně zapůsobil také promyšlený výběr pěti básní, který měl zřetelnou kompozici a gradaci a vyústil v závěrečnou báseň, kterou porotci vnímali jako svébytnou úvahu o poezii samotné.

Viktória Citráková zaujala posluchače básněmi otevírající témata rodiny, svobody a generační paměti i společenských rozdílů. V tajném hlasování pak získala Cenu diváků. ●

VYŠLA PUBLIKACE O SBÍRCE ARCHITEKTONICKÉ GRAFIKY ARCIBISKUPSTVÍ OLOMOUCKÉHO

Jak lze architekturu zachytit na papíře? Jako přesný plán, vzor určený k napodobení, obraz skutečného města – nebo jako prostor, který existuje pouze v představivosti. Grafika se v raném novověku stala jedním z nejdůležitějších prostředků poznávání, zaznamenávání a šíření architektury, ale také svébytným polem umělecké imaginace.

Kniha představuje mimořádný soubor architektonické grafiky 16.–18. století ze sbírek Arcibiskupství olomouckého, uchovávaný na zámku v Kroměříži. Prostřednictvím děl předních evropských architektů, kreslířů a grafiků – například Sebastiana Serlia, Andrey Palladia, Hanse Vredemana de Vries, Andrey Pozza, Václava Hollara, Johanna Bernharda Fischera von Erlach, Giuseppeho Galli Bibieny nebo Giovanniho Battisty Piranesiho – sleduje proměny zobrazování architektury od renesančních traktátů, architektonických návrhů a dokumentace staveb přes reprezentativní alba paláců, zámků a zahrad, topografické soubory až k divadelním scénám a fantastickým architektonickým vizím.

Bohatě ilustrovaný katalog tak odhaluje jednu z pozoruhodných, dosud méně známých vrstev historických sbírek olomouckých biskupů a arcibiskupů a současně ukazuje, jak významnou úlohu sehrála grafika v evropské architektonické kultuře raného novověku. ●

10 OTÁZEK PRO…
MARTU PEČINKOVOU PERŮTKOVOU

Muzeum umění Olomouc spravuje desítky tisíc uměleckých předmětů. V tomto množství je zásadní mít o všem přehled a pečlivou evidenci. Nejen o to se stará Marta Pečinková Perůtková, vedoucí oddělení sbírek a dokumentace MUO.

Když se řekne Muzeum umění Olomouc, co se vám vybaví jako první?

Profesor Pavel Zatloukal. Jako ředitel mě přijímal na pozici správce sbírek tehdy vznikajícího Arcidiecézního muzea, na které jsem pracovala mnoho následujících let. A hned vzápětí se mi připomenou přátelé a kolegové, které jsem v muzeu získala. Ale otázka zněla co, a ne kdo. Pak je to bezpochyby naše šedá budova s věžičkou, a to konkrétně pohled z noční fotografie se zářícími okny kavárny od Ivo Přečka.

Jaká výstava nebo událost související s muzeem vám nejvíc utkvěla v paměti?

Olomoucké baroko. Výstava se konala na přelomu let 2010/2011 a navazovala na projekt Od gotiky k renesanci, který jsem zažila ještě jako studentka pouze z návštěvnického hlediska. Příprav Olomouckého baroka už jsem se mohla zúčastnit jako insider a byla to velká profesní zkušenost. Na přípravě se podílely desítky odborníků, výstava samotná se konala ve třech muzejních budovách a vyšel k ní tlustý třísvazkový katalog. Díla se svážela nejen z Olomouce a okolí, jak by název napovídal, ale z celé České republiky i ze zahraničí. Obdivovala jsem kolegy, kteří byli schopní celou akci zkoordinovat a dotáhnout do úspěšného konce.

Muzejní sbírky lze zjednodušeně rozdělit na staré a moderní umění. Která z těchto částí vám je bližší a proč?

Z pragmatické pozice správce depozitáře je to jedno, hlavně ať je dílo lehké a jednoduše manipulovatelné, ale zase ne moc malé, aby se někam nezaložilo… V našem muzeu jsem si užila obojího. Přes deset let jsem působila jako správce depozitáře Arcidiecézního muzea a vzhledem k charakteru expozice v něm byla většina děl starší než 200 let. Je zvláštní pocit držet je v ruce a přemýšlet, čím asi prošly. To u nově zakoupeného díla přímo z ateliéru autora nezažijete. Přesto jsem ale přivítala, když se časem naskytla možnost přejít na místo správce depozitáře děl na papíře v Muzeu moderního umění. Mou původní vysněnou profesí byl totiž archivář a k papíru mám blízký vztah, ostatně jedním z mých koníčků je kaligrafie.

Proč by lidé měli navštívit – alespoň jednou – Muzeum umění Olomouc?

Všichni jsme někdy v životě byli v kině, v divadle nebo na koncertě. O muzeu nebo o výstavě to ale nemůže říct každý a je to škoda. Netrvala bych proto na tom, že to musí být nutně naše muzeum, které si lidé k návštěvě vyberou. Ale pokud ano, zjistí, že „muzeum“ a „umění“ nejsou synonyma nudy. Nikdy nevíte, co vás u nás překvapí, ať už jdete náhodou kolem nebo jste náš pravidelný host.

Co zahrnuje vaše práce?

Momentálně vedu administrativní správu sbírky a koordinaci její digitalizace. Nezní to asi moc zajímavě, přesto je to pro mě většinou zábava, jinak bych ji ani dělat nechtěla. Průběžně se do sbírky zapisují nové akvizice, řeší se smluvní agenda zápůjček, kolegové z oddělení sbírek pravidelně kontrolují evidenci, stav sbírkového fondu a jeho uložení v depozitářích, vyřizujeme badatelské dotazy a v neposlední řadě spolupracujeme na digitalizaci uměleckých děl s našimi fotografy. Práce našeho oddělení není pro návštěvníka viditelná na první pohled, ale v podstatě zodpovídáme za předání dobře evidovaného svěřeného státního kulturního dědictví v co nejlepším fyzickém stavu našim potomkům.

Jaký rytmus by měl mít váš ideální pracovní den?

Jako většina z nás mám nejraději, když mohu úkoly řešit postupně, a ne naráz, a samozřejmě mi to skoro nikdy nevychází. Stačí, když se sejde Poradní sbor pro sbírkotvornou činnost muzea, schválí získání desítek nových děl, do toho pár institucí podá žádost o zápůjčku, někdo na chodbě

zrovna viděl možná červotoče a prý se budeme muset s depozitářem přestěhovat a navrhnout vybavení do nového…

Která z výše zmiňovaných činností vás nejvíc naplňuje a kterou chcete mít vždy co nejrychleji za sebou?

Nejraději mám inventarizaci sbírky. Podle zákona mají muzea každoročně fyzicky zkontrolovat určitou část sbírkového fondu, v našem případě je to necelých 10 000 děl ročně. Sejde se komise složená z restaurátora, kurátora a správce depozitáře a má za povinnost prohlížet umělecká díla. Slovy klasika – kdo z vás to má? Nejrychleji za sebou chci mít naopak každoroční výkazy, přehledy a statistiky pro zřizovatele, tj. Ministerstvo kultury.

Máte přehled o počtu sbírkových předmětu Muzea umění Olomouc?

Mám. 97 183. Jé, já se spletla. 97 184.

Co všechno obnáší zaevidování nového sbírkového předmětu?

Výběr vhodného díla a následná jednání s prodejcem nebo dárcem obstará kurátor. Když se zamýšlených akvizic sejde víc, je svolán Poradní sbor pro sbírkotvornou činnost, který posoudí nejen vhodnost zařazení navrhovaných děl do sbírky, ale v případě nákupu i jejich cenu. Pokud nám dá Poradní sbor zelenou, vyřídíme nabývací doklady, zapíšeme díla nejdřív do přírůstkové knihy a přidělíme mu inventární číslo. Následně seznam odešleme na ministerstvo kultury k zápisu do Centrální evidence sbírek. Teprve po schválení ministerstvem se dílo stane právoplatným sbírkovým předmětem.

Na čem právě v Muzeu umění Olomouc pracujete?

Dlouhodobě se připravujeme na stavbu SEFO a nových depozitářů, s čímž souvisí i nutnost přestěhovat desítky tisíc uměleckých děl. Kromě běžné agendy proto neustále řešíme, jak díla v současných podmínkách co nejlépe zabezpečit.

Marta Pečinková Perůtková (*1979)
Od roku 2002 působí v Muzeu umění Olomouc, do roku 2013 jako správce sbírek, dokumentátor a archivář Arcidiecézního muzea Olomouc. V letech 2010–2018 spolupracovala jako katalogizátor na projektu Rady galerií Muzejní autority, pro nějž zpracovávala životopisné medailony umělců a osobností výtvarné scény. V letech 2012–2015 externě spolupracovala s Národní knihovnou na vydávání Knihopisu českých a slovenských tisků. Od roku 2013 působí jako vedoucí oddělení sbírek a dokumentace Muzea umění Olomouc.

VÝSTAVA

NOVÁ ÉRA ZNAMENALA PRO SAKRÁLNÍ UMĚNÍ NOVÉ VÝZVY

Listopad 1989 byl zlomem společenským i duchovním. Obnovení činnosti církví společně s majetkovými restitucemi vyvolaly mimo jiné nové stavební a umělecké zakázky – vznikaly nové kostely, kaple či interiéry. Nejzajímavější počiny posledních desetiletí mapuje výstava *Posvátné umění v době komerce / české sakrální umění 1990–2026*, která je v Muzeu umění Olomouc až do 14. března 2027. Její součástí je také stejnojmenná publikace.

↓ Pavel Hřebíček, Sv. Cyril a Metoděj, 2010, bronz, alpaka, zlacení, sklo, v. 168 cm

Milí přátelé umění,
každá výstava nám předkládá nový pohled, možnost jiné perspektivy. Jsem rád, že naše Muzeum umění přichází s výstavou *Posvátné umění v době komerce*, protože umění, i to posvátné, patří a promlouvá do každé doby. Mělo své místo v dobách minulých staletí, v době válek, epidemií, ale také rozvoje a perspektivy a má své místo i dnes. V době, kdy bylo možné se svobodně vyjádřit, začalo vznikat nové, neotřelé a zajímavé umění, které můžeme obdivovat a zamýšlet se nad ním, právě na této výstavě.

Umění propojovalo a nadále propojuje lidi odlišných povah i názorů. A v tom je síla umění. V této výstavě, Posvátné umění v době komerce, se propojují nejen milovníci umění, různé církve, ale také různá místa, umělci i architekti z celé naší vlasti.

Těším se na to, že nám tato výstava pomůže vnímat, že posvátné umění, které vede člověka k pozvednutí duše k Bohu, nad všední horizont života, nám rozšíří srdce, obzory i zkušenost.

Ať se to na tvůrcích i návštěvnících potvrdí.

Mons. Josef Nuzík
Arcibiskup olomoucký

Umění odhaluje vrstvy reality, které v běhu našich všedních dnů nemusíme zachytit. Vnímání posvátného se v čase mění. Jaké momenty, příběhy, vize z bohatství spiritualit volí a rozvíjí současné umění? Co tím o nás říká?

Pavel Pokorný
Předseda Ekumenické rady církví v ČR

↑ Jiří Kobr, křížová cesta pro kapli Panny Marie ve Strakově (neosazeno), 2017, dřevo, polychromie, 43 × 271 cm

Současná přehlídka navazuje na projekt z roku 2022 nazvaný *Posvátné umění v nesvaté době / české sakrální umění 1948-1989*, který mapoval opomíjenou kapitolu českých dějin umění a soustředil se na architektonické a výtvarné realizace v církevním prostředí v období komunismu. Posvátné umění v době komerce sleduje, jakými cestami se vztah architektury, výtvarného umění a liturgického provozu vyvíjel v nově vzniklých podmínkách po politickém převratu v roce 1989, kdy došlo v novém společenském uspořádání k obnovení činnosti církevních řádů a institucí.

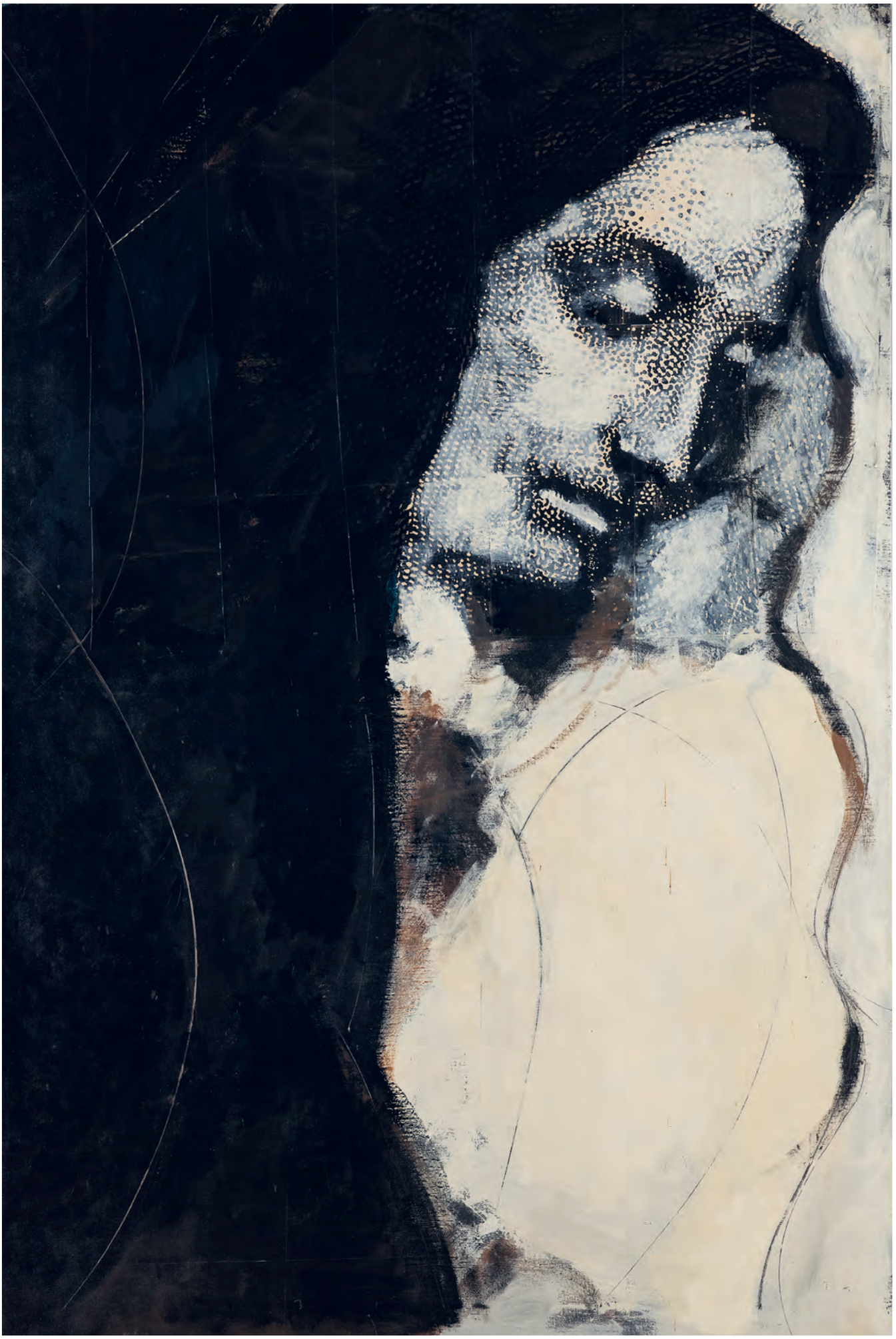
Řada farností a sborů začala plnit svá dlouho odkládaná přání mít vlastní prostory ke konání bohoslužeb, ať už šlo o novostavbu kostela, kaple nebo o novou úpravu stávajících liturgických prostorů. Zejména v 90. letech se na řešení těchto úkolů podílely osobnosti, které průkopnicky sloužily i v podmínkách represí a obstrukcí komunistického režimu, jako například architekti Tomáš Černoušek, Viktor Dohnal, Jan Soukup nebo výtvarní umělci Ludvík Kolek, Karel Rechlík, Karel Stádník a jiní. Postupně přibyli i další tvůrci, kteří se problematikou liturgického prostoru začali systematicky zabývat, mezi nimiž lze uvést architekty Marka Jana Štěpána, Norberta Schmidta, Josefa Pleskota, Zdeňka Fránka nebo umělce Jana Jemelku, Otmara Olivu, Petra Štěpána, Pavla Šlegla, Jana Exnara a další.

Obdobně jako předchozí projekt je i tato výstava věnovaná také nekatolickým sakrálním stavbám, například sborovým domům Českobratrské církve evangelické, kde se umělecky uplatnili Miroslav Rada, Barbora a Jiří Veselí či Vít Cimbura. Významnou stavební aktivitu ve sledovaném období vykazuje mimo jiné Církev bratrská spolupracující s předními českými architekty a výtvarnými umělci Zdeňkem Fránkem, Václavem Ciglerem a Karlem Malichem. Zaznamenány jsou i počiny dalších církví působících na našem území.

K výstavě vychází doprovodná publikace s odbornými texty předních znalců dané problematiky z oblasti teologie, historie i dějin umění. Kromě odborníků z Muzea umění Olomouc Šárky Belšíkové, Ivo Bindera, Kláry Jenišťové či Hany Lamatové se na publikaci podíleli Anna Boučková, Jiří Hanuš, Tomáš Petráček a Michal Sklenář. Kniha také prostřednictvím bohaté fotografické dokumentace prezentuje na sto vybraných realizací.

Obálka publikace

ROZHOVOR

VÝSTAVU JSME PŘIPRAVOVALI TŘI ROKY, ŘÍKÁ KURÁTORKA ŠÁRKA BELŠÍKOVÁ

↑ Petrovičky, kaple Panny Marie Ustavičné Pomoci, Aleš Lamr, oltářní obraz, 1996

↑ Radek Brož, Panna Marie, 1990, kombinovaná technika, plátno, 160 × 110 cm

Proč jste zvolili název Posvátné umění v době komerce?

Výstava a kniha navazuje na projekt, který jsme s kolegou Ivo Binderem, emeritním kurátorem Muzea umění Olomouc, připravili v roce 2022 a který se jmenoval *Posvátné umění v nesvaté době / české sakrální umění 1948-1989*. Chtěli jsme navázat nejen formátem výstavy a publikace, ale také názvem. Dlouho jsme promýšleli, jak dobu od roku 1990 až do současnosti charakterizovat jedním slovem a po mnoha návrzích nám jako nejvýstižnější přišla právě „komerce“, jelikož společnost se od 90. let řídí a hodnotí především ekonomickými měřítky.

Jak dlouho jste projekt připravovali?

Jelikož předchozí výstava byla návštěvnicky velmi úspěšná, katalog se dočkal dvou dotisků a získali jsme za něj cenu Gloria musaealis a Cenu Olomouckého kraje, rozhodlo vedení muzea záhy po ukončení výstavy, že budeme v projektu pokračovat. Publikaci a výstavu jsme tak začali připravovat před třemi lety.

Přiznám se, že jsem se zprvu zdráhala, jelikož jsme dostali za úkol představit dobu zcela aktuální, kdy není dostatečný odstup k hodnocení. Navíc od roku 1990 vzniklo opravdu velké množství sakrálních realizací a hned na počátku bylo jasné, že není v našich silách vše zmapovat a představit. Rozhodli jsme se tudíž pro kurátorský výběr.

Dva roky jsme s kolegou Ivo Binderem a společně s výbornými fotografy muzea Zdeňkem Sodomou a Markétou Ondruškovou objížděli vybrané kostely a kaple v celé České republice a na základě těchto cest vznikla publikace, v níž

Osek nad Bečvou, kaple sv. Vendelína,
Petr Pelčák, architekt, 2013–2017

Fotograf Muzea umění Olomouc Zdeněk Sodoma
pořizuje snímky kaple Panny Marie Bolestné
v Moravském Berouně

představujeme promyšlený výběr téměř stovky míst a stejný počet tvůrců. I tak očekávám, že po otevření výstavy a vydání knihy budeme upozorněni na další zajímavé stavby, sochy, malby, které v sakrálním prostředí vznikly. Bereme proto tuto naši práci jako počátek mapování těchto míst a budeme rádi, pokud další badatelé na toto téma naváží a rozšíří je.

Co vás nakonec přesvědčilo o smysluplnosti nové výstavy?

Během průzkumu v terénu, jestli to tak lze nazvat, a pořizování fotodokumentace jednotlivých míst jsme navštívili řadu vskutku pozoruhodných lokalit a setkali se lidmi, kteří stáli za výtvarnými a architektonickými realizacemi. Tehdy jsem změnila názor a uznala, že je smysluplné široké veřejnosti ukázat hodnotné počiny, které se u nás v posledních více než třiceti letech podařilo uskutečnit. Například si mne získal kostel sv. Ducha v Ostravě-Zábřehu, kde uprostřed velkého panelového sídliště vyrostl jedinečný duchovní stánek vybavený kvalitními uměleckými díly, a navíc s velmi komfortním zázemím pro setkávání lidí.

Kontrastem může být další z pozoruhodných staveb, drobná sakrální stavba v krajině – kaple sv. Vendelína v Oseku nad Bečvou, která vznikla z iniciativy a na náklady jediného člověka. Je to ukázka hodnotné architektury a umělecké výbavy, navíc citlivě zasazené do krajiny. A tak bychom mohli pokračovat výčtem staveb a děl, které mne přesvědčily o významu tohoto projektu.

Osobně si vážím četných setkání s lidmi, kteří dali vzniknout těmto dílům, ať už jsou to iniciátoři nebo samotní tvůrci. Považuji si, že jsem se ještě

Ivan Sobotka, Křest Kristův, 1996, tempera, plátno, 105 x 75 cm, Římskokatolická farnost Prádlo, kostel Povýšení svatého Kříže

mohla setkat například s architektem Ivanem Noskem, který postavil kapli sv. Václava na návsi v severočeské obci Bílce, a kterou výtvarně vybavil jeho přítel Jan Koblasa. Ivan Nosek se na naši knihu a výstavu těšil, ale bohužel letos v září z tohoto světa odešel.

Odlišuje se nějakým způsobem stávající publikace od té předchozí?

Nebylo jednoduché sestavit tak pestrou skupinu vybraných realizací, aby to dávalo smysl. Těší mne, že jsem mohla na knize spolupracovat se skvělou grafičkou Kateřinou Mankovou, která kreativně navázala na grafický layout předchozí publikace vytvořený Petrem Šmalcem. Oproti prvnímu dílu jsme stávající publikaci rozšířili o mapu České republiky, jelikož jsme zjistili, že zájemci o sakrální umění knihu používají jako jakýsi „bedekr". A také jsme pro snadnější orientaci propojili křížovými odkazy medailony realizací a medailony tvůrců.

Další novinkou je rozšíření teoretických textů. Kromě uměleckohistorické stati Ivo Bindera opět do knihy přispěl výstižnou a přehledovou statí historik a teolog Michal Sklenář. V knize je znovu akcentováno mimo katolického prostředí také evangelické výtvarnictví, které představila v odborném textu historička umění Anna Boučková. Nově jsme oslovili dva renomované české historiky Jiřího Hanuše a Tomáše Petráčka a upřímně mne potěšily jejich velmi erudované, ale přitom příjemně čtivé eseje. Na medailonech jednotlivých děl a umělců se kromě mě a Ivo Bindera podílely také Anna Boučková a kolegyně z muzea Klára Jenišťová a Hana Lamatová.

Našim záměrem bylo opět přinést ekumenický pohled na sakrální výtvarnou a architektonickou tvorbu, o čemž svědčí záštity projektu, kterou udělili nejen arcibiskupové Mons. Josef Nuzík a Mons. Jan Graubner, ale také předseda Ekumenické rady církví České republiky Pavel Pokorný. V publikaci představujeme výběr realizací uskutečněných mimo převažující Římskokatolickou církev a Českobratrskou církev evangelickou také například Církví bratrskou, Církví československou husitskou nebo Církví adventistů sedmého dne.

Jak byste popsala vztah mezi výstavou a knihou?

Výstava nekopíruje knihu, ale vychází z ní. Není totiž možné do výstavních prostor přenést architekturu či rozměrné realizace. Proto jsme se s kolegou Ivo Binderem rozhodli vybraná díla představit prostřednictvím návrhů, skic a modelů. Vážím si vstřícnosti zapůjčitelů děl, kterých je kolem šedesáti. Nejde jen o farnosti, ale především samotní autoři prohledali své archivy a depozity, aby svá díla mohli zapůjčit.

Mám radost, že se na výstavě opět podílí architekt Pavel Kolíbal, u nějž si cením jeho citlivého a precizního přístupu jak k samotné architektuře výstavy, tak k výtvarným dílům, která díky němu mohou náležitě vyniknout.

Co návštěvníky výstavy nejvíc upoutá?

Výstavě dominují dvě rozměrná postní plátna Jana Jemelky a Patrika Hábla, přičemž úvodní část výstavy je věnována především uměleckým dílům, kde kromě obrazů, soch, grafik a kreseb mají své místo také vitraje a práce se sklem. Ve druhé části výstavy představujeme zejména architekturu, a to prostřednictvím modelů a fotografické dokumentace. Závěr patří prezentaci výtvarně pojednaných knih souvisejících s liturgií. Mezi nimi se vyjímá unikátní rozměrný žaltář z ateliéru Roberta V. Nováka.

Výstava společně s publikací ukazují skutečně pestrou plejádu realizací a výtvarných přístupů a věřím, že potvrzují životaschopnost současného sakrálního umění a jeho schopnost vést dialog s tradicí i se současnými myšlenkovými proudy naší složité doby. ●

Sněžné, kostel Českobratrské církve evangelické, Timo, báseň a nápis na fasádě kostela, 2023

Fotografka Muzea umění Olomouc Markéta Ondrušková při focení relikviáře Čtrnácti pražských mučedníků ve františkánském klášteře v Praze

Malíř a sochař Zdeněk Hůla společně s kurátory Ivo Binderem a Šárkou Belšíkovou v kostele sv. Jana Křtitele v Kostelci nad Černými lesy

VÝSTAVA

POSVÁTNÉ UMĚNÍ V DOBĚ KOMERCE / ČESKÉ SAKRÁLNÍ UMĚNÍ 1990–2026

TERMÍN: 22 10 2026 – 14 03 2027
MÍSTO: Muzeum umění Olomouc – Muzeum moderního umění
AUTOŘI VÝSTAVY: Šárka Belšíková, Ivo Binder
KURÁTORKA: Šárka Belšíková
DOPROVODNÝ PROGRAM: David Hrbek, Hana Lamatová, Denisa Tessenyi
GRAFICKÝ DESIGN: Kateřina Manková
ARCHITEKT VÝSTAVY: Pavel Kolíbal
REALIZACE: Vlastimil Sedláček, Filip Šindelář, Radka Žáková
PŘEKLAD: Zuzana Henešová
FOTOGRAFIE: Markéta Ondrušková, Zdeněk Sodoma, Tereza Hrubá
RESTAURÁTOŘI: Jakub Barna, Veronika Langer Klimszová, Anna Píšťková, Gabriela Polívková, Ondřej Žák
SPOLUPRÁCE: Klára Jenišťová, Hana Lamatová, Martina Mertová, Gina Renotière, Dušan Sapara, Michal Soukup, Anežka Šimková, Josef Tobolka, Helena Zápalková
PROPAGACE: Tomáš Kasal, Martin Šinkovský
ZÁPŮJČKY: A8000 s.r.o., Architectura, z.s., Atelier Štěpán s.r.o., Biskupství královehradecké, Diecézní muzeum Brno, Fránek Architects s.r.o., Husův sbor v Dobrušce, Koinonia Jan Křitel – Oáza Plzeň, Moravská galerie v Brně, obec Malá Skála, Pelčák a partner architekti, s.r.o., Provincie bratří františkánů Praha, Římskokatolická farnost Jaroměřice, Římskokatolická farnost Prádlo, Římskokatolická farnost Rychaltice, Římskokatolická farnost u kostela Neposkvrněného početí Panny Marie Praha-Strašnice, Římskokatolická farnost u kostela sv. Františka z Assisi Praha-Chodov, Římskokatolická farnost u kostela sv. Jindřicha Praha--Nové Město, autoři děl a soukromé sbírky
ZÁŠTITA NAD PROJEKTEM: Mons. Jan Graubner, emeritní arcibiskup pražský; Mons. Josef Nuzík, arcibiskup olomoucký; Pavel Pokorný, předseda Ekumenické rady církví ČR

VÝSTAVA

FASCINUJÍCÍ SVĚT RANĚ NOVOVĚKÉ PROPAGANDY PŘEDSTAVUJE VÝSTAVA V ARCIDIECÉZNÍM MUZEU

→ Conrad Grale, Sen kurfiřta Fridricha Saského, mědirytina, 1617

Evropa 16. až 18. století se proměňovala pod tlakem náboženských konfliktů, vzestupu států a nových mocenských strategií. Klíčovým nástrojem, jímž církevní i světské elity formovaly veřejné mínění a upevňovaly svou autoritu se tehdy stala propaganda. Právě fascinující svět raně novověké propagandy představuje od 9. 11. 2026 v Arcidiecézním muzeu Olomouc výstava *Propaganda. Divadlo moci v raném novověku*.

Papež proměněný v Antikrista, panovník vystupující jako vítěz z antických dějin, vojevůdce oslavovaný jako zachránce víry, nepřítel zobrazený jako krutá nestvůra. Raný novověk vytvořil pozoruhodně účinný soubor obrazů, příběhů a symbolů, jejichž cílem nebylo pouze informovat. Měly získat stoupence, upevnit poslušnost, ospravedlnit válku a přesvědčit publikum, že právě předkládaný výklad společnosti a světa je ten správný.

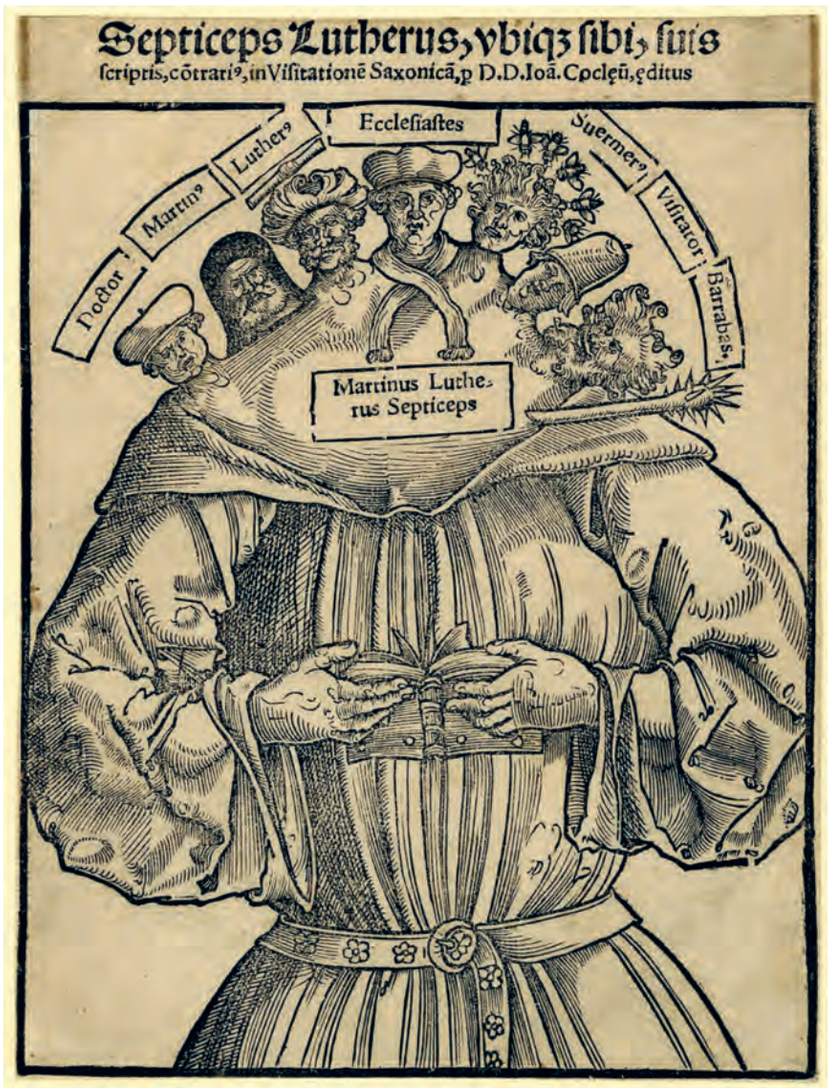
PROPAGANDA NEZNAMENALA NUTNĚ ZLO

Slovo propaganda dnes zpravidla vyvolává představu lži, manipulace a totalitních režimů. Jeho původ je však méně hrozivý. Vychází z latinského propagare, tedy šířit či rozmnožovat, a novověké dějiny tohoto pojmu jsou spojeny s papežskou Kongregací pro šíření víry (Sacra Congregatio de Propaganda Fide) založenou roku 1622.

Negativní význam získalo až mnohem později. Chceme-li porozumět ranému novověku, musíme proto na chvíli odložit zkušenost 20. století. Propaganda totiž nemusí být nepravdivá. Její podstata spočívá spíše v záměru – vybírá skutečnosti, dává jim určitý význam a snaží se ovlivnit postoje i jednání publika. Zpráva o vítězné bitvě mohla uvádět pravdivé údaje, a přesto zamlčet vlastní ztráty, zdůraznit Boží přízeň a představit panovníka jako jediného ochránce země. Stejnou událost pak protivník vyložil docela jinak. Propaganda nenabízela svět k nezaujatému posouzení; vedla diváka k žádoucímu závěru.

AKCELERACE DÍKY KNIHTISKU

V raném novověku neexistovala masová média v dnešním smyslu. To však neznamená, že sdělení měla malý dosah. K tradičním prostředkům reprezentace, jako byly mince, pečeti, portréty, slavnostní vjezdy, korunovace nebo pohřby, přibyl v 15. století knihtisk. Letáky, pamflety, noviny, písně a tištěné obrazy se tak začaly vyrábět rychleji a ve větším počtu. Putovaly mezi městy a zeměmi, prodávaly se na trzích, vyvěšovaly na veřejných místech a přecházely z ruky do ruky. Text se předčítal nahlas, píseň se naučili

Hans Brosamer, Karikatura Martina Luthera se sedmi hlavama, dřevořez, 1529

↓ Anonym (norimberské prostředí), Satira na mnišství, polemický leták, dřevořez ca. 1523

i ti, kteří neuměli číst, a obraz bylo možné znovu použít, doplnit novým nápisem nebo obrátit proti původnímu zadavateli. Tištěné médium nenahradilo mluvené slovo ani veřejný rituál. Naopak se s nimi spojilo.

Reformace ukázala sílu nové komunikační sítě živené knihtiskem a grafickými technikami jako byly dřevořezy a mědiryty. Náboženský spor se neodehrával pouze v učených knihách a na univerzitách. Vstoupil do ulic a domácností prostřednictvím kázání, písní a obrazových letáků. Složitá teologická otázka se v nich měnila ve snadno zapamatovatelný protiklad – pravá a falešná církev, Kristus a Antikrist, Boží slovo a to, co protivník označil za lidské výmysly. Obraz dokázal zesměšnit protivníka, vzbudit odpor i vysvětlit nové učení hlásané reformovanými církvemi. Katolická strana záhy využila stejné médium; knihtisk sám nebyl protestantský ani katolický. O jeho účinku rozhodovalo to, kdo jej využil, jaké sdělení zvolil a ke komu promlouval.

SATIRA, ALEGORIE I CENZURA

Již v 16. století začali nové techniky pro svou reprezentaci používat také aristokraté. Moc musela být vidět. Portrét, erb, rodokmen, medaile, reprezentační sídlo nebo okázalá slavnost dokazovaly urozenost, kontinuitu rodu a oprávněnost jeho postavení. Ohňostroj byl pomíjivý, ale jeho popis a vyobrazení dokázaly proměnit několik hodin dvorské zábavy v událost, o níž se mluvilo daleko za hranicemi země. Nákladnost sama nesla sdělení – kdo dokázal vytvořit takový řád, nádheru a podívanou, dával najevo, že má prostředky i schopnost vládnout.

Politická propaganda se obracela k širšímu publiku. Tištěné zprávy, mapy a pamflety přinášely informace o aktuálních událostech, zároveň však určovaly, jak jim rozumět. Satira zkracovala složitý konflikt do výsměšného obrazu. Alegorie převáděla politické pojmy do postav a dějů, které mohl divák rozpoznat. Ani mocní ovšem neměli veřejný prostor plně pod kontrolou. Tisk se dal zakazovat, zabavovat i cenzurovat, ale také tajně vyrábět za hranicemi a pašovat zpět. Někdy proti sobě stály celé kampaně obrazů a textů. Propaganda proto nebyla jednosměrným hlasem všemocného vládce; byla také zápasem o výklad událostí.

Nejostřeji je tento zápas patrný ve válečné propagandě. Ta potřebovala označit nepřítele, vysvětlit příčiny konfliktu, oslavit vlastní vojevůdce a udržet ochotu bojovat. Zprávy o plenění a masakrech vyvolávaly strach a nenávist, vítězné tisky dokládaly Boží přízeň a portréty vytvářely hrdiny i mučedníky. Švédský král Gustav II. Adolf tak mohl být představován jako zachránce protestantské víry, zatímco druhá strana jej líčila jako cizího vetřelce a tyrana. Jedna osobnost, jedna válka, dva neslučitelné obrazy.

Výstava nevypráví jen příběh toho, co lidé v minulosti viděli, ale také proč to měli vidět právě takto. U každého díla se můžeme ptát – kdo jej vytvořil a zaplatil, komu bylo určeno, jaké emoce mělo vyvolat, co zdůrazňuje a co naopak skrývá? Takové otázky vracejí obrazům jejich původní naléhavost. Ukazují, že portrét, medaile, leták, slavnostní průvod, divadelní představení nebo ohňostroj nebyly pouhou ozdobou politických dějin. Pomáhaly dějiny utvářet. ●

VÝSTAVA

PROPAGANDA. DIVADLO MOCI V RANÉM NOVOVĚKU

VÝSTAVA: Propaganda. Divadlo moci v raném novověku
TERMÍN: 26 11 2026 – 14 02 2027
MÍSTO: Muzeum umění Olomouc – Arcidiecézní muzeum Olomouc
AUTOR VÝSTAVY: Miroslav Kindl
KURÁTOR: Miroslav Kindl
DOPROVODNÝ PROGRAM: Hana Lamatová, Marek Šobáň
GRAFICKÝ DESIGN: Petr Šmalec
PŘEKLAD: Peter Williams
ZÁPŮJČITELÉ: Alexandra Hardegg, Sbírka zámku Častolovice; Arcibiskupství olomoucké; Muzeum umění Olomouc; Národní muzeum v Praze, Národní památkový ústav; Vědecká knihovna v Olomouci; Vlastivědné muzeum v Olomouci; soukromí zapůjčitelé.

zweyen General Tafeln/vnd in der newen Tafel die allein Europam begreifft. Doch wann man ansehen will vnd darzu rechnen die grossen Landschafften die gegen Mitnacht gehn/solt wol die breite Europe vbertreffen die länge. Wie aber Ptolemæus Europam beschrieben hat/ist sein länge grösser dann die breite. Das ist ein mal gewiß/daß Europa ist ein trefflich fruchtbar vnd wol erba-

Europa wie fruchtbar es seye.

wen

↓ Europa regina (vizualizace politické hegemonie Evropy) – kolorovaný grafický list z Sebastian Münster: Cosmographia, Das ist Beschreibung der ganzen Welt. Henricus Petri, Basel 1628, s. 54.

VÝSTAVA

TŘI DESETILETÍ OLOMOUCKÝCH VÝSTAV. CO Z NICH ZŮSTALO V NAŠÍ PAMĚTI?

Proměny olomoucké galerijní scény v letech 1990–2020 sleduje nová výstava v Muzeu umění Olomouc. Mapuje instituce, nezávislé iniciativy, výstavní prostory a projekty, které v tomto období ovlivňovaly kulturní dění ve městě. Výstava s podtitulem *Paměť není archiv* je první částí rozsáhlého vědecko-výzkumného a výstavního projektu K*varky a škvarky: Olomoucká výtvarná scéna a příbuzné zóny 1990–2020*+, který se zaměřuje na proměny olomouckého uměleckého prostředí v prvních třech porevolučních desetiletích. Na aktuální výstavu naváže v další fázi na konci dubna 2027 obsáhlá přehlídka stylových a tvůrčích proměn místní umělecké scény.

Výstava Kateřiny Vincourové Noví hrdinové
v Galerii Caesar, 2004. Foto archiv Galerie Caesar

Prezentace výtvarného umění se nemusí odehrávat nutně jen v galerii, ale také třeba v kavárně, na chodbě, v podkroví, ve výloze, ve výstavním stánku nebo v něčím bytě. Může pokračovat procházkou městem a končit vzpomínkou na člověka, kterého zase dlouho – a možná už nikdy – nepotkáme. Přitom je pravděpodobné, že tutéž výstavu, kterou jsme před lety navštívili, si dnes pamatujeme každý trochu jinak.

Právě na toto se zaměřuje výstava s podtitulem *Paměť není archiv*, která se vrací k olomoucké galerijní scéně od roku 1990 do roku 2020. Nesnaží se o její úplný přehled. Spíše jde o to, co z výstav a výstavních míst zůstává v paměti lidí, kteří je připravovali, navštěvovali nebo kolem nich jednoduše žili, jakož i to, co se postupně vytrácí nebo proměňuje.

POLISTOPADOVÁ EXPLOZE VÝSTAVNÍCH MÍST

Po listopadu 1989 to v Olomouci vypadalo, že vystavovat lze téměř všude. Vedle zavedených institucí vznikaly spolkové a univerzitní projekty, malé nezávislé galerie,

bytové výstavy i nejrůznější dočasná místa. Galerie pod podloubím nebo Divadlo hudby navázaly na kontakty a zkušenosti předchozích desetiletí. Galerie Caesar ukázala, že i mimo Prahu může fungovat sebeorganizovaná výtvarná scéna. Galerie Půda nabídla studentům zkušenost s celým provozem výstavy.

Později se výstavní život přesunul také do stánku na Výstavišti Flora, do výlohy obchodu na rušné tramvajové ulici, do foyer divadla, sklepních prostor, bytů nebo přímo do ulic. Každé z těchto míst mělo jinou podobu a jiný způsob fungování. Některá trvala jen několik let, jiná se postupně proměnila v zavedené instituce. Část z nich byla založena na dobrovolnickém nadšení, jiná na spolkové nebo univerzitní struktuře, později přibyly také soukromé galerie a sběratelské iniciativy. Přesto mezi nimi existuje něco jako neviditelná síť. Lidé přecházeli z jednoho místa do druhého, umělci se vraceli, kurátoři spolupracovali, publikum se potkávalo na různých adresách.

Během let můžeme v Olomouci sledovat i různorodou typologii výstavních prostor, která určovala podobu výstav a charakter uměleckých děl. Galerie 36 například vznikla v proskleném stánku o rozměrech 3x10 metrů. Výstava v něm musela počítat s architekturou, parkem i sezonním rytmem Výstaviště Flora. Vitrína Deniska zase proměnila obyčejnou fasádu v nepřetržitě přístupný výstavní prostor.

První Procházka XY – akce, která každoročně spojuje nezávislé iniciativy a organizátory ve městě, představila poprvé v roce 2015 nový formát, který zdůraznil propojenost olomoucké galerijní scény. Návštěvníci se přesouvají z jedné vernisáže na druhou, procházejí městem a seznamují se s uměleckou scénou vybraného města. Procházka XY už představila umělce z Brna, Ostravy, Ústí nad Labem, ale taky z Berlína, Vídně nebo Budapešti. Seznam galerií se během let mění a vytváří mapu vztahů. A právě takovou mapu se snaží vytvořit i výstava *Paměť není archiv*.

VZPOMÍNKY, PŘIPOMÍNKY, REKONSTRUKCE

Prostřednictvím deseti galerií a výstavních iniciativ připomínají kurátoři některé klíčové olomoucké výstavy a pokoušejí se s jejich autory rekonstruovat jejich podobu, atmosféru i místo v kulturním životě města. Například se vrací k poslednímu projektu Galerie pod podloubím, kterým byl happening *Bílé Vánoce* Vladimíra Havlíka se studenty a studentkami Katedry výtvarné výchovy Pedagogické fakulty Univerzity Palackého v Olomouci z prosince 1990.

Archivní a dobové materiály však nejsou jediným důkazem o živoucím galerijním prostředí. Stejně důležité jsou hlasy lidí, kteří byli u toho. Kurátoři, umělci, galeristé a další pamětníci se tak vrací ke konkrétním výstavám a místům ve zvukových nahrávkách a připomínají vlastní vzpomínky a pohledy na minulé události.

Někdo si možná vybaví výstavu jako mimořádnou událost, zatímco v dokumentaci po ní zůstane jen plakát

Zahájení výstavy Aleše Szotkowského Několik poznámek v Galerii 36 v areálu Výstaviště Flora Olomouc. Foto archiv Galerie 36

Happening Bílé Vánoce Vladimíra Havlíka se studenty a studentkami Katedry výtvarné výchovy PdF UP, Galerie pod podloubím, 1990. Foto Milena Valušková

Vernisáž výstavy Mariuse Konvoje Neoego ve Vitríně Deniska, XY 2016 Ostrava v Olomouci, 2016.
Foto: archiv Vitríny Denisky

a několik fotografií. Jiný si přesně pamatuje podobu instalace, ale spletl si rok. Některé věci se v paměti spojí, jiné zmizí. Časem si člověk minulost trochu přepíše. Výstava tuto nepřesnost nechce opravovat. Naopak ji bere jako součást příběhu, neboť kulturní historie vzniká nejen z dokumentů, jenž někdo uchoval, ale i z lidí, kteří si něco pamatují, i těch, kteří zapomněli.

A právě v tomto napětí spočívá jeden z hlavních motivů výstavy. Paměť totiž skutečně není archiv. Není přesná, úplná ani neutrální. Některé věci si uchovává překvapivě detailně, jiné zapomíná. Časem doplňuje mezery, spojuje události, posouvá jejich význam a vytváří vlastní verzi minulosti. Taková „chyba" přitom nemusí být nedostatkem. I zkreslená vzpomínka vypovídá o tom, co pro člověka bylo důležité a jak dané události dnes rozumí.

MAPA VZTAHŮ, POHYBU A PROMĚN

Olomoucká galerijní scéna je pro takové zkoumání příznačná. Vznikala a dále vzniká z osobních kontaktů, přátelství, nadšení, improvizace a ochoty dělat věci často bez jistoty, že na ně budou peníze nebo odpovídající podmínky. Lidé se tu navzájem znají, sdílejí prostory i zdroje a jednotlivé iniciativy se přirozeně propojují. Když některé zaniknou, může zmizet nejen galerie, ale i část její paměti. Některé výstavní prostory proto dnes existují už jen ve vzpomínkách, na fotografiích nebo na adresách, kolem nichž denně chodíme.

Ve výstavě to bude moci návštěvník sledovat na mapě, která bude pavučinou vztahů, pohybu a proměn města. V rámci doprovodného programu bude možné projít se po původních adresách a podívat se, co na nich z minulosti zůstalo. V plánu je moderovaná talkshow *Jak si to pamatujeme?*, v níž se pamětníci setkají ke společnému vzpomínání.

Výsledkem výstavy není jednotná kolektivní paměť ani kompletní archiv místní umělecké scény. Je to jedna z možných rekonstrukcí vytvořená v konkrétním čase a z pramenů, které kurátoři měli k dispozici. Paměť totiž není archiv – a ani jedno z toho není minulost sama. Cílem výstavy je dostat se k ní co nejblíže i s vědomím, že mezi dochovaným dokumentem, osobní vzpomínkou a současnou interpretací může vždy vznikat jen částečný obraz. A bude jen dobře, když si jej každý bude zpětně vybavovat trochu jinak. ●

Monika Beková zahajuje výstavu Terezy Haspeklové *V novém řádu nové řádění* v Galerii W7, 2017. Foto: archiv Galerie W7

Pavel Šuráň zahajuje výstavu Jakuba Čermáka *Koruny*
v galerii HROB (Výstavní síň současného a funerálního umění)
v průmyslovém areálu za hřbitovem v Neředíně, 2016.
Foto: archiv galerie HROB

VÝSTAVA

KVARKY A ŠKVARKY

OLOMOUCKÁ VÝTVARNÁ SCÉNA
A PŘÍBUZNÉ ZÓNY 1990–2020+
I. PAMĚŤ NENÍ ARCHIV

MÍSTO: Muzeum moderního umění, Galerie
TERMÍN: 22. 10. 2026 – 21. 3. 2027
VERNISÁŽ: 22. 10. 2026 v 17:30
PRODUKCE: Klára Jenišťová, Olga Š. Staníková
ZAPŮJČITELÉ: Darina Alster, David Böhm a Jiří Franta, Jiří David, Vladimír Havlík, Lukáš Jasanský a Martin Polák, Jan Šerých, Magdalena A. Turzová, Kateřina Vincourová, Sbírka Roberta Runtáka
GRAFICKÝ DESIGN: Petr Šmalec
PŘEKLAD A JAZYKOVÁ REDAKCE: Zuzana Henešová
INSTALACE: Vlastimil Sedláček, Filip Šindelář, Radka Žáková
FOTOGRAFIE: Jakub Čermák, Tomáš Jakubec, Martin Polák, Miroslav Schubert, Zdeněk Sodoma, Oldřich Šembera, Vladimír Vaca, Milena Valušková, archivy galerií a organizací
EDUKAČNÍ PROGRAMY: David Hrbek, Denisa Tessenyi
PROPAGACE: Tomáš Kasal, Martin Šinkovský

PROJEKT

MUZEUM JINÝMA OČIMA: OD MEZINÁRODNÍ SPOLUPRÁCE K HAPTICKÉ STEZCE

Když chybí zrak, je potřeba do prohlídky exponátů zapojit další smysly. V tomto případě jde o 3D model plastiky Ruka z cyklu Otisky od Josefa Klimeše z roku 1967

Jak zpřístupnit muzeum a umělecká díla lidem se zrakovým postižením a nevidomým? Jaké možnosti nabízejí haptické modely, asistivní technologie nebo zapojení dalších smyslů a jak mohou získané zkušenosti využít pracovníci muzeí a galerií ve své každodenní praxi? Těmito otázkami se zabývá mezinárodní projekt In-TOUCH, na němž Muzeum umění Olomouc spolupracuje s italskými organizacemi Movimento Dehoniano Europeo a Associazione INVIVO.

Účastníci workshopu si prohlíží 3D model Agresivní krychle od Eva Kmentová z roku 1970

Projekt propojuje zkušenosti z Itálie i České republiky a zaměřuje se na hledání a praktické ověřování způsobů, které mohou přispět k lepší přístupnosti kulturních institucí návštěvníkům se zrakovým postižením. Vychází přitom nejen z odborných poznatků, ale především z konkrétních potřeb a zkušeností samotných uživatelů. Důležitou součástí je sdílení příkladů dobré praxe a jejich převedení do podoby využitelné také v dalších muzeích a galeriích.

MUZEUM UMĚNÍ JAKO MÍSTO SETKÁNÍ

Na začátku září navštívili Olomouc kolegové z partnerských organizací z Itálie. Během pracovního setkání se seznámili s prostředím Muzea moderního umění, navštívili výstavy, a především si prakticky vyzkoušeli nově vytvořenou *Haptickou stezku*. Mohli tak otestovat jednotlivé prvky vzniklé v rámci projektu a společně s českým týmem konzultovat jejich funkčnost i možnosti dalšího využití. Setkání současně nabídlo příležitost porovnat přístupy uplatňované v obou zemích a sdílet zkušenosti získané během dosavadní spolupráce.

Na projektu se za Muzeum umění Olomouc podílí edukátorka Denisa Tessenyi, která spolupracuje s lidmi se zrakovým postižením a s odbornicemi z Katedry tyflopedie Univerzity Palackého v Olomouci pod vedením Veroniky Růžičkové. Společně zmapovali současné metody a přístupy ke zpřístupňování muzeí a galerií a připravili soubor metodických a vzdělávacích materiálů. Ty propojují haptické vnímání, narativní a interpretační postupy s asistivními technologiemi včetně možností 3D tisku.

ZKUŠENOSTI PŘEDÁVÁME DÁL

Muzeum moderního umění se zároveň stalo místem, kde je možné navržená řešení ověřovat přímo v praxi. Jedním z hlavních výstupů je Haptická stezka, jejíž součástí jsou 3D tištěné modely vybraných sochařských děl ze sbírek Muzea umění Olomouc. Návštěvníkům umožňují poznávat tvar, strukturu a další vlastnosti děl prostřednictvím hmatu a ve spojení s dalšími interpretačními prostředky. Praktické testování pomáhá ověřit nejen samotné pomůcky, ale také způsob orientace v budově, poskytování informací, komunikaci s návštěvníky či možnosti jejich doprovázení.

Zkušenosti získané při přípravě a ověřování těchto aktivit muzeum předává také pracovníkům dalších kulturních institucí. Na přelomu září a října proto pořádalo čtyři praktické workshopy *Muzeum jinýma očima*, které byly určené kurátorům, edukátorům, knihovníkům, průvodcům a dalším odborníkům, kteří se zabývají přístupností kulturního dědictví. Účastníci se seznámili s potřebami lidí se zrakovým postižením a prostřednictvím simulačních brýlí nebo klapek na oči si sami zkoušeli orientaci v budově, komunikaci s personálem i poznávání uměleckých děl na Haptické stezce. Vlastní zkušenost následně reflektují společně s odborníky z Muzea umění Olomouc a Katedry tyflopedie Univerzity Palackého. Součástí setkání je rovněž představení vytvořených metodických materiálů, 3D modelů a poznatků z jejich pilotního ověřování.

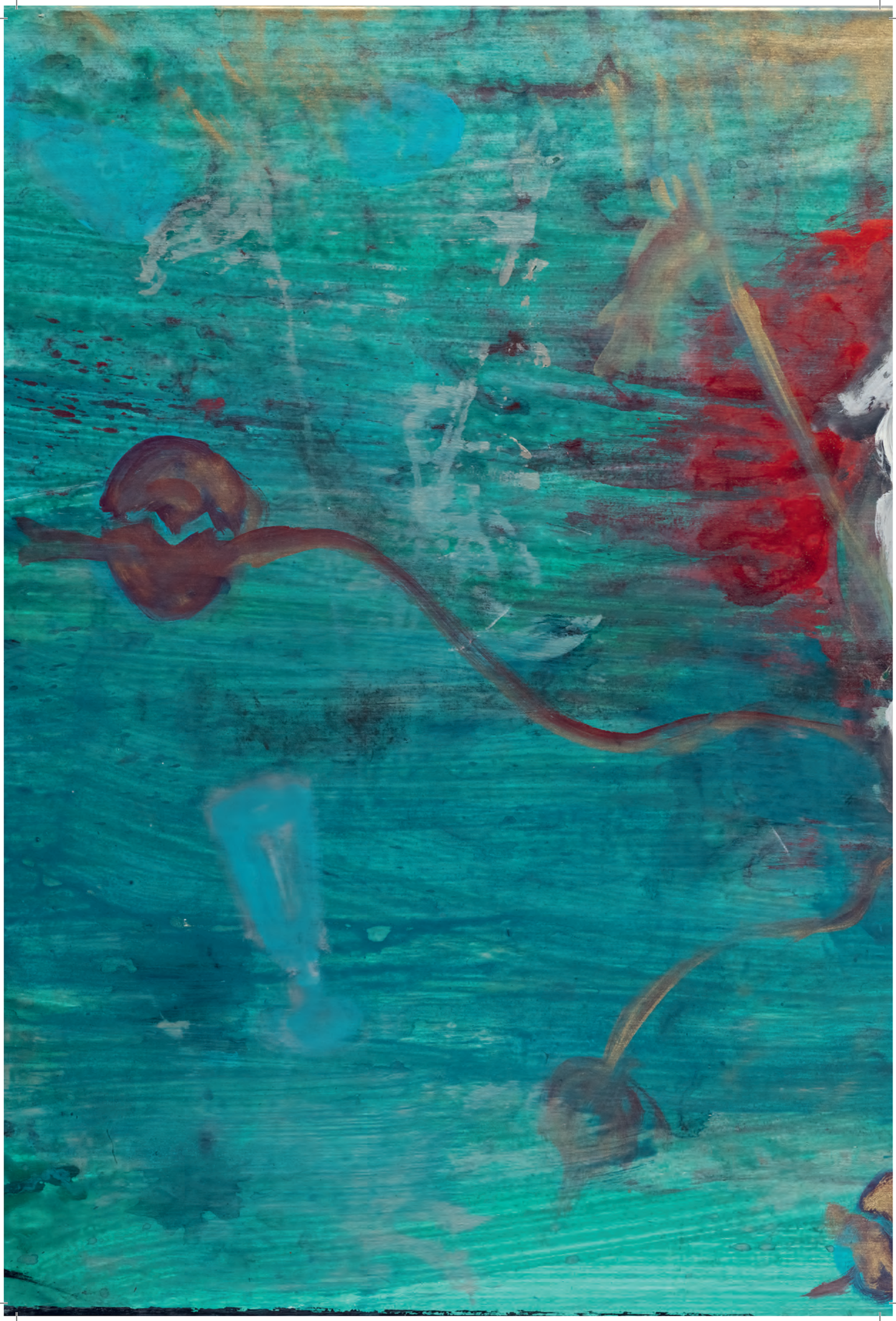
NOVÉ PROGRAMY PRO DĚTI I STUDENTY

Na Haptickou stezku a dosavadní výsledky projektu navazují také edukační programy pro veřejnost a školy. Program *Na dotek blíž k umění* je připraven přímo pro nevidomé a návštěvníky se zrakovým postižením a nabízí individuálně přizpůsobený způsob setkání s uměním. Pro mateřské školy a první stupeň základních škol vznikl program *Sochy k pohlazení*, zatímco starším žákům a studentům je určen program *Dotkni se umění!*. Oba využívají hmat, sluch, 3D modely i další smyslové podněty a otevírají témata jinakosti, bariér, orientace v prostoru i různých způsobů vnímání okolního světa.

Projekt tak propojuje mezinárodní spolupráci, odborné poznatky, zkušenosti lidí se zrakovým postižením a jejich praktické ověřování přímo v muzejním prostředí. Výsledkem nejsou pouze metodické materiály a konkrétní pomůcky, ale také prostor pro další vzdělávání, sdílení zkušeností a hledání cest, jak mohou být muzea a galerie přístupnější různým skupinám návštěvníků. ●

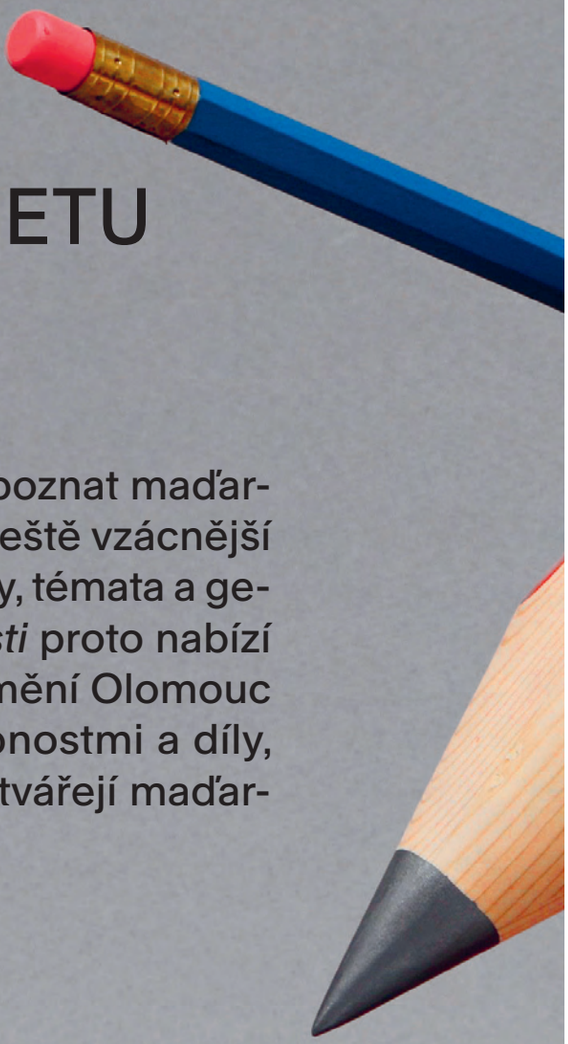
Aktivity vznikají v rámci mezinárodního projektu InTOUCH (2025-1-IT01-KA210-VET-000352621), který je spolufinancován programem Erasmus+.

→→ Jakub Špaňhel, Beránek, 2010–2011, akryl, plátno. Soukromá sbírka / výstava Posvátné umění v době komerce

VÝSTAVA SOUČASNÉ ZÁVISLOSTI UKAZUJÍ MAĎARSKOU CESTU OD DIKTATURY KE „SVOBODĚ“ INTERNETU

V českém prostředí není mnoho příležitostí poznat maďarské výtvarné umění v širších souvislostech. Ještě vzácnější jsou možnosti sledovat jeho současné podoby, témata a generační proměny. Výstava *Současné závislosti* proto nabízí českému publiku od 12. 11. 2026 v Muzeu umění Olomouc mimořádnou příležitost seznámit se s osobnostmi a díly, která v posledních dvou desetiletích spoluutvářejí maďarskou malířskou a sochařskou scénu.

ZLOM / GENERACE X

Představitelé nejstarší generace zastoupené na výstavě vyrůstali ještě v době pozdního Kádárova režimu. Jejich dospívání však už probíhalo v průběhu zásadní politické, ekonomické a kulturní proměny. Autoři narození kolem roku 1980 byli v době změny režimu dětmi. Část z nich si proto uchovává osobní, byť často jen útržkovité vzpomínky na analogová média, socialistickou každodennost, státem regulovanou kulturu i omezenou nabídku spotřebního zboží. Jejich profesní identita se však formovala již v podmínkách nové společnosti.

Devadesátá léta přinesla do Maďarska – obdobně jako do dalších postsocialistických států – reklamu, západní populární kulturu, soukromá média a nový spotřební způsob života. Současně se proměňovalo i postavení umělce. Namísto státem organizovaného kulturního provozu vznikal pluralitnější, ale také ekonomicky nejistější systém soukromých galerií, grantů, rezidenčních pobytů, mezinárodních kontaktů a postupně se rozvíjejícího trhu s uměním. Proměnou procházelo rovněž umělecké školství, do něhož začala vstupovat intermediální tvorba, instalace, akční umění, elektronická média a nové komunikační technologie.

Ferenc Hack (*1980), Sancho Panza, 2024, polychromované dřevo, v. 56 cm, soukromá sbírka, Pécs

↑ Patrik Lowenberger (*1996), French Bulldog, nedatováno, akryl, plátno, 70 × 50 cm, soukromá sbírka, Pécs

Zkušenost této generace lze proto popsat jako pohyb mezi dvěma politickými systémy, dvěma ekonomickými řády a dvěma způsoby vytváření a šíření obrazů. Analogové dětství se zde setkává s digitální dospělostí, postsocialistická zkušenost s příslibem evropského a globálního uměleckého provozu.

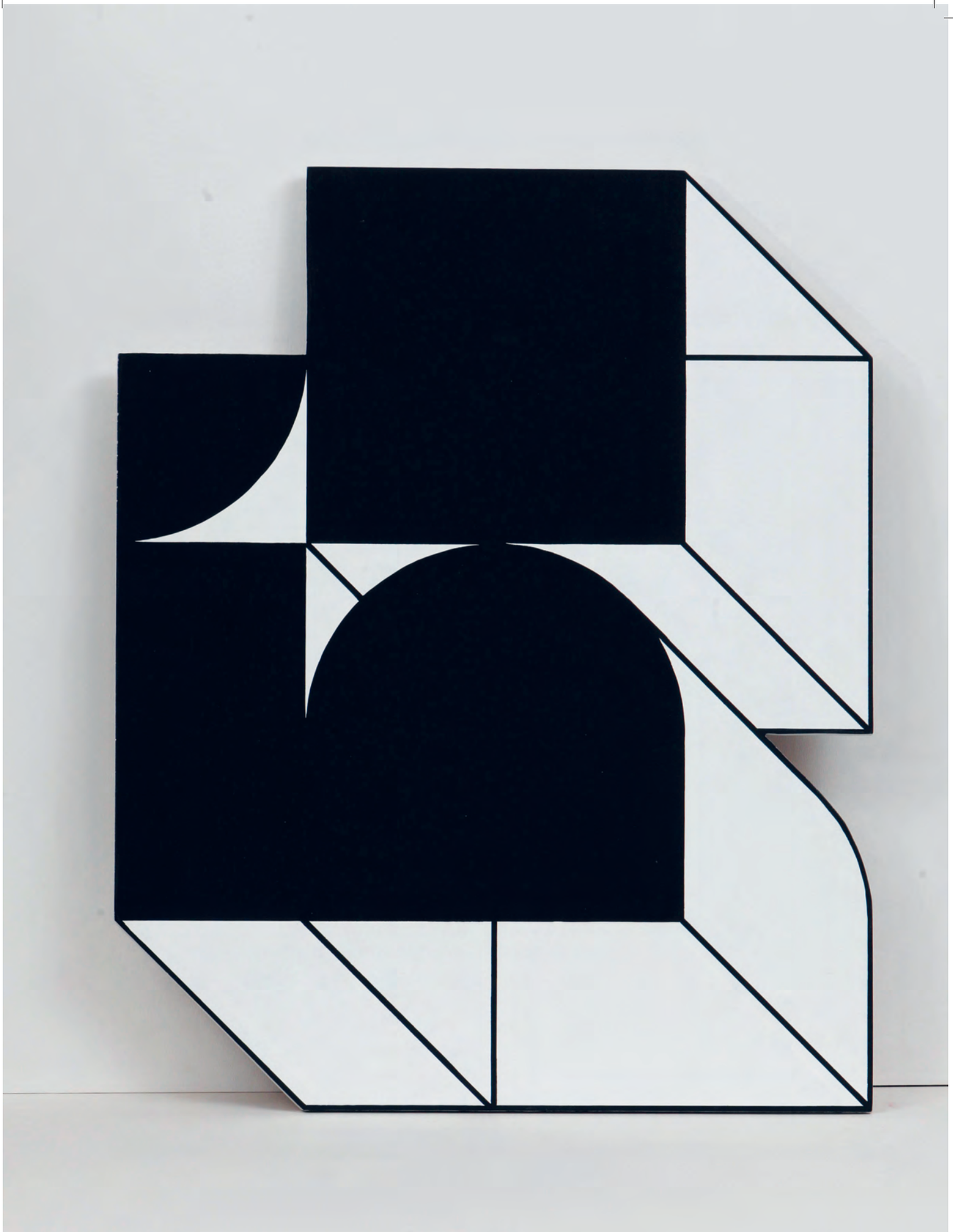
Tvorbu generace přechodu nespojuje jednotný formální jazyk. Společným rysem je spíše vědomí nestability významů, hodnot a vizuálních kódů. Umělci propojují konceptuální přístupy s malbou, fotografií, instalací či objektem, pracují s každodenními předměty a ironicky přehodnocují symboly spotřeby, reklamy a populární kultury. Humor, absurdita, citace a apropriace se stávají nástroji, jimiž lze reagovat na prudkost společenských změn.

K této generaci patří: Ákos Bánki, Róbert Batykó, József Csató, Ádám Dallos, István Felsmann, Márk Fridvalszki, Ferenc Hack, Anna Jánosi, Endre Kis, Csaba Kis Róka, Miklós Kiss, Bea Kusovszky, Péter Szalay, Dávid Szentgróti, Balázs Veres.

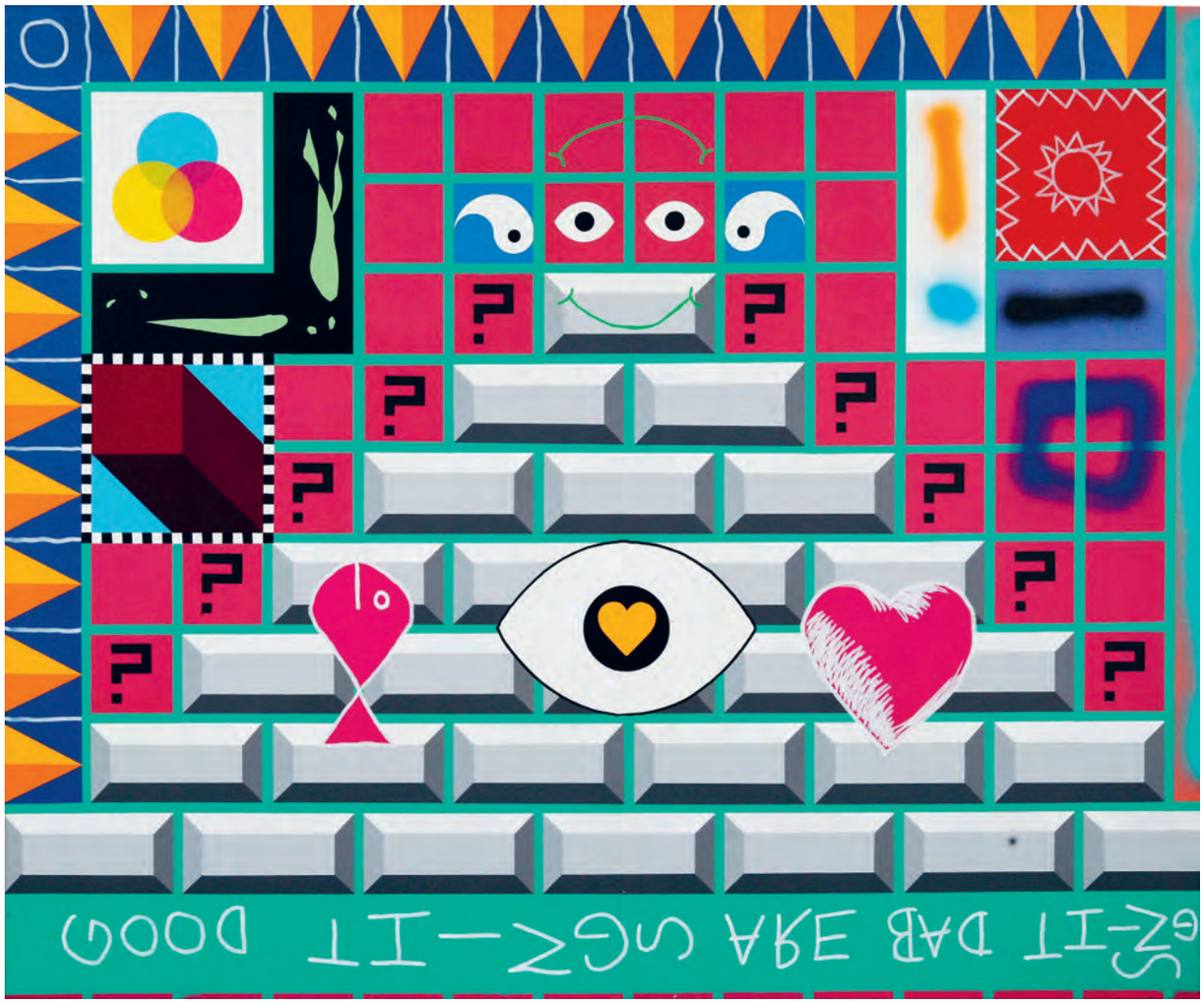
UVNITŘ TRANSFORMACE / POSTTRANSFORMAČNÍ MILENIÁLOVÉ

Autoři a autorky této části výstavy vyrůstali již ve společnosti formované tržní ekonomikou, evropskou integrací, internetem a globální populární kulturou. Reklama, nové obchodní značky, kabelová televize, populární hudba, soukromá média a později také internet pro ně nebyly příznaky nově přicházejícího světa, ale samozřejmou součástí dospívání. Na uměleckou scénu vstupovali převážně po roce 2010, tedy v době, kdy se digitální obraz stal běžnou součástí umělecké práce, komunikace i profesní sebeprezentace.

Důležitým mezníkem byl vstup Maďarska do Evropské unie v roce 2004. Pro autory narozené kolem roku 1990 k němu došlo během školní docházky nebo na počátku dospívání. Možnost cestovat, studovat v zahraničí, účastnit se rezidenčních programů a zapojovat se do mezinárodních profesních sítí se pro ně stala přirozenou součástí

Gábor Suhajda (*1984), AR3 / M05, 2026, akryl,
dřevo, 40 × 62 cm, soukromá sbírka, Pécs

↑ Martin Góth, Good Things Are Bad, 2022, akryl, plátno, 100 × 120 cm, soukromá sbírka, Pécs

umělecké kariéry. Příslib otevřeného evropského prostoru byl však brzy konfrontován s hospodářskou krizí roku 2008, rostoucí sociální nejistotou a proměnami maďarského kulturního prostředí.

Právě u této generace se výrazně prosazuje obnovený zájem o malbu, nikoli však jako návrat k tradičnímu závěsnému obrazu v konzervativním smyslu. Malba přejímá podněty z internetu, reklamy, módní fotografie, animace, komiksu, videoher a grafických programů. Digitálně vytvořený, nalezený nebo upravený obraz je převáděn do fyzické, ručně zpracované a výrazně materiální podoby. Podobný proces probíhá také v sochařství a objektové tvorbě, kde se řemeslné postupy kombinují s průmyslovou výrobou, syntetickými materiály, designem, organickými strukturami a biomorfními tvary.

Výrazným tématem této generace je lidské tělo. Objevuje se jako deformované, zranitelné, nestabilní nebo vystavené tlaku okolního světa. Přitažlivá barevnost, humor a vizuální nadsázka se zde potkávají s kritikou konzumerismu, výkonu, neustálé viditelnosti a nepřetržitého toku nových podnětů. Soukromá zkušenost tak není oddělena od společenské situace, ale stává se prostředkem jejího zkoumání.

Tuto generační vrstvu zastupují: Máté Bencs, Ádám Boruzs, Szabolcs Bozó, Ádám Dóra, Ákos Ezer, Dániel Fazekas, Martin Góth, Márton Gresa, Viktória Kalán, Sándor Körei, Míra Makai, Marcell Nagy, László Németh, Orsi Nyíri, Gábor Pap, Luca Sára Rózsa, János Vámos, Orsolya Vető.

PO INTERNETU / GENERACE Z

Nejmladší autoři a autorky vstupují na uměleckou scénu ve světě, v němž již nelze jednoznačně oddělit fyzickou a virtuální skutečnost. Internet, sociální sítě, mobilní komunikace, videohry a globálně dostupné obrazové databáze pro ně nepředstavují nové technologie, které by bylo třeba objevovat. Jsou přirozeným prostředím každodenního života, vzdělávání, komunikace i umělecké práce.

Označení postdigitální proto neznamená, že digitální technologie přestaly být důležité. Naopak se staly natolik samozřejmými, že již nemusejí být samostatným tématem díla. Digitálně vytvořený nebo nalezený obraz může být bez rozporu převeden do malby, kresby, keramiky, textilu nebo prostorového objektu. Ruční práce, tradiční řemeslo a fyzická hmota se zde přirozeně propojují s estetikou obrazovek, animace, memů, videoher a digitální ilustrace.

V tvorbě generace Z se dále oslabují hranice mezi volným uměním, designem, módou a populární kulturou. Umělecký obraz může připomínat reklamní grafiku, herní prostředí, digitální koláž nebo internetový vizuál, zároveň však zůstává materiálním předmětem s vlastním povrchem, vahou a fyzickou přítomností. Tato dvojznačnost je pro nejmladší část výstavy příznačná: obraz vzniká v prostředí digitálního přebytku, ale často se znovu vrací k hmotě, dotyku a manuálně vytvořenému artefaktu.

Častým motivem jsou fragmentární, proměnlivá nebo hybridní těla. Člověk, zvíře, rostlina, technologický objekt

a fantaskní organismus se mohou spojovat do nových forem, které již nelze zařadit do stabilních kategorií. Tato hybridita souvisí s proměnou identity, ale také s vědomím vzájemné závislosti člověka, technologií a přírodního prostředí. Hravost, humor a nadsázka se mohou rychle proměnit v melancholii, úzkost nebo pocit ohrožení. Významnými tématy se proto stávají psychická zátěž, intimita, ekologická nejistota a hledání místa v prostředí permanentní komunikace a vizuálního přesycení.

Nejmladší generaci zastupují: Norbert László Bálint, Krisztina Fazakas Struguras, Vivien Galcsik, Barnabás Lakatos Gelléri, Kristóf Lázár, Patrik Lőwenberger. ●

Viktória Kalán (*1993), Bez názvu, 2021, olej, plátno, 30 × 25 cm, soukromá sbírka, Pécs

Anna Jánosi, Kiss, 2020, akryl, plátno, 50 × 70 cm, soukromá sbírka, Pécs

VÝSTAVA

SOUČASNÉ ZÁVISLOSTI. TŘI GENERACE MAĎARSKÉ VÝTVARNÉ SCÉNY

TERMÍN: 12 11 2026 – 14 03 2027
MÍSTO: Muzeum umění Olomouc – Muzeum moderního umění
AUTOŘI VÝSTAVY: Štěpánka Bieleszová, Balázs Szluka, Sándor Pinczehelyi
ARCHITEKTONICKÉ ŘEŠENÍ: Štěpánka Bieleszová
TEXTY: Štěpánka Bieleszová
GRAFICKÝ DESIGN: Kateřina Manková
JAZYKOVÁ REDAKCE A PŘEKLADY: Zuzana Henešová, Ester Honti
INSTALACE: Vlastimil Sedláček, Filip Šindelář, Radka Žáková
PŘÍPRAVA EXPONÁTŮ: Jakub Barna, Veronika Langer Klimszová, Anna Píšťková, Gabriela Polívková
EDUKACE: David Hrbek, Denisa Tessenyi
PROPAGACE: Tomáš Kasal, Martin Šinkovský, Zdeněk Sodoma

NEKROLOG

OSOBNOST MILANA KNÍŽÁKA A MUZEUM UMĚNÍ OLOMOUC

LADISLAV DANĚK

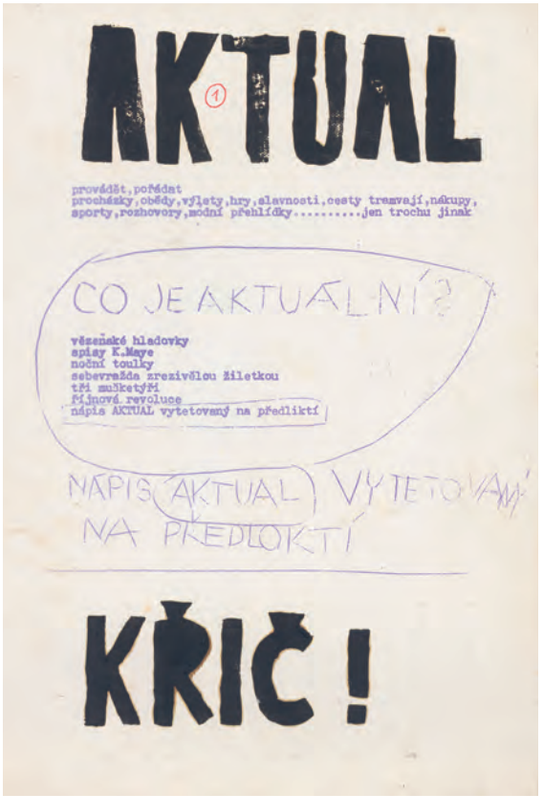
V červenci letošního roku ve svých šestaosmdesáti letech odešel Milan Knížák. Jedinečný vklad této osobnosti do mezinárodního vývoje experimentálních forem umění již od 60. let minulého století je jednoznačně doložitelný rovněž prostřednictvím řady špičkových děl, které vlastní Muzeum umění Olomouc.

Milan Knížák, A circle in the sand, z cyklu Okamžité chrámy, nedat. (1971), Muzeum umění Olomouc

Milan Knížák, Kniha dokumentů, 1952–1985, kniha-objekt, beton, sklo, papír, plátno, dřevo, umělá hmota, akryl, 320×240×230 mm, unikátní exemplář, Muzeum umění Olomouc

Milan Knížák, Aktual, Křič!, 1966, Muzeum umění Olomouc

Dlouholetá spolupráce mezi Milanem Knížákem a Muzeem umění započala díky vstřícnosti umělce a rovněž jeho vzácné životní partnerky paní Marie Knížákové již v roce 1996, tedy před třiceti lety. Tehdy Muzeum umění začalo s Milanem Knížákem jednat o získání jedné z jeho zásadních autorských knih obsahující vedle provokativní, leč velmi působivé, betonové vazby poseté ostrými skleněnými střepy téměř 180 umělcových kreseb a tisků. Předložení Knihy dokumentů (1951–1985) tehdejší nákupní komisi muzea, složené z předních externích odborníků, vyvolalo dlouhou a bouřlivou diskusi… Dnes tato kniha-objekt patří společně s díly například od Man Raye, Andy Warhola, Sol LeWitta, Edwarda Ruschi či některých členů hnutí Fluxus k zásadním exponátům v mezinárodně koncipované podsbírce autorské knihy Muzea umění.

Po tomto doslova průlomovém nákupu, neboť v té době o Knížákova díla nejevily české sbírkotvorné instituce větší zájem, byly v následujících letech do téže podsbírky získány umělcovy další důležité autorské knihy, dokládající téměř celé spektrum jeho širokých tvůrčích zájmů. Muzeum tak mimo jiné vlastní autorské knihy tematicky zaměřené například na jeho provokativní návrhy oděvů, jejichž realizace spojené s komorními módními přehlídkami vzbuzovaly už v druhé polovině 80. let značný odborný ohlas v „nepřátelském zahraničí“, zejména v západním Německu.

V postupném vytváření pokud možno ucelené kolekce umělcových děl muzeum pokračovalo i v následujících letech, kdy se do sbírky podařilo získat kolekci fotografií dokládající Knížákovy dnes již legendární aktivity na poli akčního umění od roku 1963 až do 70. let

↖ Milan Knížák, Židle Softhard, 1974,
Muzeum umění Olomouc

↑ Milan Knížák, Table buildings – Tischhaus
(z cyklu Sny o architektuře), nedat.
(1964), Muzeum umění Olomouc

← Bez názvu, 1964-1979, asambláž, kombinovaná
technika, 107 × 85 cm, Muzeum umění Olomouc

→ Originální pozvánka-pohlednice na výstavu
Milana Knížáka v Galerii Nakladatelství
Votobia, 1992, archiv L. Daňka

a dále kresby ze 70. a 80. let spadající do sféry experimentálního akustického umění. Obsáhlý konvolut děl na papíře pak završuje mimořádný soubor návrhů projektů utopické architektury ze 60. a pozdějších let, jejichž ukázky jsou zastoupeny ve všech zásadních umělcových publikacích. Stávající kolekci Knížákových děl ve sbírce Muzea umění pak završuje Židle Softhard (1974), obraz Neoburri aneb Poslušnica X (1988) a asambláž Bez názvu (1964–1979), která je vystavena v nedávno otevřené stálé expozici Století relativity II. Muzeum umění vlastní ve všech uvedených médiích celkem 66 umělcových děl.

Autorova první retrospektivní výstava ještě v Československé socialistické republice, jejímž kurátorem byl Jiří Valoch, se uskutečnila na jaře roku 1989 v brněnském Domě pánů z Kunštátu. Pro ty, kdož se zúčastnili jejího zahájení, se stala nezapomenutelným zážitkem nejen kvůli autorově skvělému hudebnímu vystoupení s Alanem Vitoušem, ale především proto, že vnímavější obecenstvo rychle pochopilo, že umělcovo představené dílo bylo možné vnímat jako elegantně „hozenou rukavici tehdy adorované české variantě postmoderny“, jejíž novátorství a „čerstvá energie“ s odstupem let značně vyvanuly. O tři roky později realizovalo olomoucké Nakladatelství Votobia a její kurátor Milan Klimeš v olomouckém Vlastivědném muzeu autorovu výstavu z dnešního pohledu s nadčasovým názvem *Kašlu na vás, chci bejt pták*. ●

ERASMUS+

PRACOVNÍCI MUZEA UMĚNÍ SBÍRAJÍ ZNALOSTI A ZKUŠENOSTI U PARTNERŮ V ZAHRANIČÍ

Jak lze efektivněji digitalizovat historické fondy, vytvořit poutavější přednášku nebo využít nejmodernější formy vzdělávání a edukace, aby byly přístupné co nejširšímu publiku – to byla témata několika výjezdů k zahraničním kolegům, které pracovníci Muzea umění uskutečnili v rámci projektu Erasmus+.

OD PŘEDNÁŠKY K AKTIVNÍMU ČTENÍ FOTOGRAFIE

Může cesta do zahraniční proměnit zavedený vzdělávací formát? Může. Zkušenost Štěpánky Bieleszové z Muzea Fotografii v Krakově (MuFo) ukazuje, že tradiční odbornou přednášku lze otevřít aktivním zapojením dospělých návštěvníků a přispět k rozvoji jejich vizuální gramotnosti.

V rámci akreditovaného projektu Erasmus+ absolvovala kurátorka Muzea umění Olomouc Štěpánka Bieleszová stínování v Muzeu Fotografii v Krakově. Jedním z hlavních témat bylo zprostředkování fotografie veřejnosti a hledání způsobů, jak návštěvníky vést nejen k přijímání odborných informací, ale také k vlastnímu pozorování, přemýšlení a interpretaci fotografického obrazu.

Inspirativní byly zejména projekty MuFo zaměřené na rozvoj vizuální gramotnosti. Ty ukazují, že fotografie nemusí návštěvníci vnímat pouze prostřednictvím hotového výkladu. Může se stát východiskem pro otázky, společné hledání významů, rozpoznávání detailů a zasazování obrazu do širších historických a společenských souvislostí.

Tyto poznatky Štěpánka Bieleszová využila při přípravě dvou přednášek určených staršímu publiku: Fotografie Josefa Kšíra mezi dvěma světovými válkami a Fotografie Karla Kašpaříka, levicového aktivisty a protifašistického bojovníka. Obě přednášky propojovaly fotografii s širším historickým a společenským kontextem. Zaměřily se na proměnu role fotografie v období první a druhé světové války, na ústup volné fotografické tvorby a na rostoucí význam dokumentární fotografie, reportáže, obrazového svědectví a informace.

Zkušenost z Krakova vedla také ke změně samotného způsobu vedení přednášek. Tradiční odborný výklad doplnily krátké interpretační úkoly. Účastníci například určovali lokality zachycené na fotografiích, popisovali dění ve snímku nebo se pokoušeli fotografii zasadit do dobových souvislostí. Nestávali se tak pouze posluchači přednášky, ale aktivními účastníky společné interpretace.

Tento postup podporuje soustředěné pozorování, schopnost formulovat vlastní názor i porozumění tomu, že fotografický obraz není neutrálním záznamem skutečnosti. Vždy vzniká v určité historické situaci, z konkrétního autorského pohledu a s určitým účelem. Aktivní práce s obrazem proto rozvíjí nejen znalosti o dějinách fotografie, ale také kritické myšlení a schopnost orientovat se v současném vizuálním prostředí.

Přínos výjezdu do zahraničí nespočívá pouze ve dvou uskutečněných přednáškách. Interpretační úkoly a aktivní práce s fotografickým obrazem se mají stát dlouhodobější součástí dalších programů Muzea umění věnovaných fotografii a vizuální kultuře. Zahraniční zkušenost tak vedla k zavedení konkrétní metody, kterou lze dále rozvíjet podle tématu, typu programu i potřeb konkrétní skupiny návštěvníků.

JAK ZPŘÍSTUPNIT HISTORICKÉ FONDY: OD NOVÉHO WORKFLOW K MODERNĚJŠÍ BADATELNĚ

Proměnám knihovních služeb, digitalizaci, ochraně kulturního dědictví, využívání prostor, inkluzi i udržitelnosti patřil pětidenní odborný kurz CONUL Erasmus Library Staff Mobility Week Future-proofing libraries, kterého se se v irském Dublinu zúčastnila i Kateřina Fajtlová z Muzea umění Olomouc. Kurz propojil pracovníky irských národních, univerzitních a odborných knihoven s účastníky z dalších evropských zemí.

Nejdůležitějším přínosem pro Muzeum umění Olomouc byl nový pohled na organizaci digitalizace historických fondů. Po návratu vzniklo efektivnější workflow pro katalogizátory a pracovníky digitalizace při popisu starých tisků. Nový postup lépe propojuje jednotlivé pracovní kroky, usnadňuje sdílení informací a omezuje jejich zbytečné opakování.

Změna interního procesu má význam také pro uživatele. Kvalitněji popsané a digitalizované fondy lze snadněji vyhledávat, studovat a následně zpřístupňovat prostřednictvím badatelských služeb, výstav nebo digitálních prezentací.

Zkušenosti z irských knihoven vedly rovněž k návrhu modernizace badatelny Muzea umění. Cílem je vytvořit funkčnější a uživatelsky přívětivější prostor, který bude lépe odpovídat potřebám odborných badatelů i dalších

Štěpánka Bieleszová (vlevo) na stáži v krakovském Muzeu Fotografie

Štěpánka Bieleszová v depozitáři Muzea Fotografie v Krakově

dospělých návštěvníků. Návrh se týká organizace služeb, technického vybavení i podmínek pro soustředěné a samostatné studium.

Kurz ukázal, že digitalizace není pouze technickým procesem. Její skutečný význam spočívá v tom, že umožňuje kulturní dědictví lépe chránit, zpracovat a zpřístupnit veřejnosti. Program Erasmus+ tak přinesl konkrétní změnu každodenní práce i podnět k dalšímu rozvoji návštěvnických a badatelských služeb Muzea umění Olomouc.

KDYŽ DIGITÁLNÍ TECHNOLOGIE POMÁHAJÍ VYPRÁVĚT

Na digitalizaci, digitální kurátorství a nové možnosti prezentace kulturního dědictví se zaměřila stáž Kateřiny Fajtlové v Istanbul Aydın University. Vedle poznatků o digitalizačních postupech a prezentaci sbírek ve virtuálním prostředí přinesla také inspiraci v oblasti interaktivního vyprávění, gamifikace a práce s různorodým publikem.

Obě instituce si vzájemně nabídly inspiraci v oblasti muzejní edukace, nových médií, gamifikace a práce s různorodým publikem. Důležitým poznatkem bylo, že technologie mají největší smysl tehdy, když se stanou součástí příběhu a umožní návštěvníkům aktivně objevovat kulturní obsah.

TECHNOLOGIE JAKO SOUČÁST PŘÍBĚHU

Istanbul Aydın University propojuje média, komunikaci, design a informační technologie. Digitální nástroje a umělá inteligence zde nejsou chápány jako samoúčelná novinka, ale jako prostředek inovativního vyprávění a zapojení publika.

V muzejním prostředí mohou digitální technologie nabídnout různé cesty k jednomu tématu. Umožňují propojit text, obraz, zvuk a herní prvky, přizpůsobit obsah jednotlivým cílovým skupinám nebo vytvořit personalizované trasy a digitální průvodce. Návštěvník se tak nestává pouze příjemcem informací, ale může s obsahem pracovat vlastním tempem a podle svých zájmů.

HRA JAKO FORMA UČENÍ NEJEN PRO DĚTI

Výrazným tématem mobility byla gamifikace, tedy využívání herních principů ve vzdělávání. Hra může návštěvníka motivovat k hledání informací, řešení úkolů, interpretaci exponátů nebo propojování jednotlivých částí příběhu.

Gamifikace přitom nemusí být určena pouze dětem. Dobře připravené herní prvky mohou oslovit také dospělé a mladé dospělé, kteří nejsou zvyklí pracovat s odborným muzejním obsahem. Nabízejí jim přístupnější a méně formální cestu k poznávání.

Poznatky z mobility Muzeum umění využilo v závěru projektu Nahráno–otevřeno a při společném webináři. Zkušenosti s gamifikací jsou nyní také jedním z podkladů připravovaného projektu Norských fondů, zaměřeného na interaktivnější zpřístupnění sbírek Muzea umění Olomouc.

MUZEUM OTEVŘENÉ RŮZNÝM NÁVŠTĚVNÍKŮM

Návštěva Istanbul Modern přinesla inspiraci v oblasti participace a práce s různorodými komunitami. Muzeum zde není chápáno pouze jako instituce, která připravuje programy pro veřejnost, ale také jako otevřený prostor, v němž se mohou návštěvníci aktivně zapojovat.

Tento přístup je důležitý také pro Muzeum umění při rozvoji programů pro mladé dospělé, seniory, cizojazyčné publikum nebo návštěvníky, kteří běžně muzeum

3× Kateřina Fajtlová na stáži v irském Dublinu mimo jiné zjišťovala, jak šetrně digitalizovat kulturní dědictví.

nenavštěvují. Digitální a participativní formáty mohou odborný obsah zpřístupnit srozumitelněji a nabídnout více možností, jak se do něj zapojit.

INOVACE MUSÍ BÝT ODPOVĚDNÁ

Mobilita zároveň otevřela téma environmentální a společenské odpovědnosti. Istanbul Modern ukázalo, že udržitelnost lze propojovat nejen s provozem budovy, ale také s plánováním výstav, komunikací a vzdělávacími programy.

Také digitální technologie mají svou ekologickou stopu. Muzea proto musí hledat rovnováhu mezi inovací, skutečnými potřebami návštěvníků a odpovědným využíváním zdrojů.

OD MOBILITY K PRAXI

Získané poznatky Muzeum umění využilo v již realizovaných aktivitách a dále ovlivňují přípravu projektu zaměřeného na gamifikaci a interaktivní prezentaci sbírek.

Zkušenost ukázala, že digitální technologie mají v muzeu největší význam tehdy, když pomáhají návštěvníkům porozumět obsahu, aktivně se zapojit a vytvořit si vlastní cestu kulturním dědictvím. Právě propojení technologie, vzdělávání a návštěvnické zkušenosti představuje hlavní přínos mobility Erasmus+ v Istanbulu.

PŘÍSTUPNOST OD ZAČÁTKU: INSPIRACE Z KRAKOVA

Jak připravit muzeum, tak aby jeho výstavy, služby a informace mohli samostatně využívat také lidé se zrakovým, sluchovým nebo jiným zdravotním znevýhodněním? Tomáš Kasal a Martin Šinkovský z Muzea umění Olomouc hledali odpovědi během mobility Erasmus+ v Mezinárodním centru kultury v Krakově.

Oba pracovníci se během job shadowingu seznámili s tím, jak krakovská instituce začleňuje přístupnost do přípravy výstav i každodenního provozu. Nejdůležitějším poznatkem bylo, že přístupnost není doplněk, který se řeší až po dokončení instalace. V Mezinárodním centru kultury je součástí plánování výstavy od samého začátku.

Významnou roli zde má koordinátor přístupnosti, který spolupracuje s kurátory, edukátory, produkcí i komunikačním týmem. Společně zvažují, zda je výstava srozumitelná a fyzicky dostupná nevidomým, neslyšícím, lidem s poruchou autistického spektra i dalším návštěvníkům se specifickými potřebami. Zaměstnanci navíc pravidelně absolvují školení zaměřená na práci se zdravotně znevýhodněnými návštěvníky.

Inspirativní byly také konkrétní pomůcky: haptické modely, popisky v Braillově písmu nebo tablety s informacemi ve znakovém jazyce. Tyto prvky umožňují návštěvníkům pracovat s obsahem výstavy samostatněji a získat plnohodnotnější zkušenost.

OD INSPIRACE KE KONKRÉTNÍ ZMĚNĚ

Poznatky z Krakova již ovlivňují praxi Muzea umění Olomouc. Ve spolupráci komunikačního, edukačního a kurátorského týmu vznikají haptické 3D modely vybraných sbírkových předmětů, které budou doplněny popisky v Braillově písmu. Modely mohou využívat nevidomí a slabozrací návštěvníci, ale také další skupiny dospělého publika při programech založených na dotyku a aktivním poznávání.

Muzeum umění zároveň připravuje videa, která návštěvníkům předem představí přístupnost muzejních budov. Ukážou například umístění schodů, ramp, výtahů nebo bezbariérových toalet. Návštěvník se tak může na cestu do muzea lépe připravit a samostatně posoudit, jaké podmínky jej na místě čekají.

Dalším plánovaným krokem je průvodce výstavou ve znakovém jazyce. Muzeum umění již spolupracuje s Oblastní unií neslyšících v Olomouci a dosud připravovalo především základní informace o návštěvě muzea. Zkušenost z Krakova ukázala možnost rozšířit tuto spolupráci také na samotný obsah výstav.

PŘÍSTUPNOST JAKO SOUČÁST VZDĚLÁVÁNÍ DOSPĚLÝCH

Haptický model, video o přístupnosti nebo průvodce ve znakovém jazyce nejsou pouze technickými službami. Umožňují dospělým návštěvníkům lépe porozumět vystaveným dílům, pohybovat se v muzeu s větší jistotou a zapojit se do vzdělávacích aktivit bez zbytečných bariér.

Zahraniční zkušenost zároveň posílila mezioborovou spolupráci uvnitř Muzea umění. Přístupnost výstavy již není vnímána pouze jako úkol edukačního oddělení, ale jako společné téma kurátorů, produkce, komunikace a návštěvnických služeb.

Mobilita Erasmus+ v Krakově tak nepřinesla jen obecnou inspiraci. Vedla ke konkrétním krokům, které postupně mění každodenní praxi Muzea umění Olomouc a rozšiřují možnosti, jak zpřístupňovat umění a kulturní dědictví co nejširšímu okruhu dospělých návštěvníků. ●

CENTRAL

PRVOTŘÍDNÍ DIVADLA, KONCERTY I OPEN ART PLES – TO VŠE NABÍZÍ CENTRAL

MeetFactory – Witold Gombrowicz: Ferdydurke
Foto: Andrea Černá

Pestrá dramaturgie CENTRALU Muzea umění Olomouc nabízí divadelní představení pro děti i dospělé, komorní i rockové koncerty i filmový klub. Na konci ledna nás také čeká třetí OPEN ART PLES, který se tentokrát tematicky spojí s výstavou Posvátné umění v době komerce.

PROGRAM

NEDĚLE 25. 10. 2026
19:00
EPILOG DIVADELNÍ FLORY
MEETFACTORY, PRAHA
WITOLD GOMBROWICZ:
FERDYDURKE
Fatální srážka roztomilé jalovosti a intelektuálního snobismu. Hořce groteskní flashback adolescence z pera Witolda Gombrowicze.
První česká divadelní adaptace proslulého románu o dospívání, který předběhl svou dobu. S citem k předloze a s apelem k současnosti servíruje režisérka Lucie Ferenzová (A studio Rubín) a sehrané herecké kvarteto Jacob Erftemeijer, Jana Kozubková, Šimon Krupa a Anežka Šťastná.
PŘEKLAD: HELENA STACHOVÁ
ADAPTACE: KATEŘINA SOUČKOVÁ
REŽIE: LUCIE FERENZOVÁ
SCÉNA A KOSTÝMY: ANDRIJANA TRPKOVIĆ
HUDBA: GERARD LEBIK
VIDEO: DITA HAVRÁNKOVÁ, ANDRIJANA TRPKOVIĆ
DRAMATURGIE: KATEŘINA SOUČKOVÁ A MATĚJ SAMEC
PRODUKCE: MAGDA JURÁNKOVÁ
FOTOGRAFIE: ANDREA ČERNÁ
HRAJÍ: JACOB ERFTEMEIJER | JANA KOZUBKOVÁ | ŠIMON KRUPA | ANEŽKA ŠŤASTNÁ
PREMIÉRA: 2. 6. 2025 V DIVADLE MEETFACTORY

NEDĚLE 22. 11. 2026
16:00
LOUTKOVÉ PŘEDSTAVENÍ PRO RODIČE S DĚTMI OD 3 LET
LOUTKY BEZ HRANIC A DIVADLO MÁME: O BUDULÍNKOVI
Byl jednou jeden domeček, v tom domečku stoleček, babička a dědeček, a s nimi bydlel chlapeček. Kluk jako buk. Co se s ním stalo, když zůstal poprvé doma sám, když se z lesa přitoulala liška mazaná? Loutková podívaná pro děti a dospělé, kteří rádi pěstují dobré sousedské vztahy a hrášek.

ÚTERÝ 3. 11. 2026
19:00
FILMART | MUO CENTRAL Z CYKLU FILM A SPIRITUALITA
DVA PROKURÁTOŘI
Drama / Historický | Francie / Německo / Nizozemsko / Rumunsko / Litva / Lotyšsko / Ukrajina | 2025 | 117 min. | režie: Sergej Loznica | hrají: Alexandr Kuzněcov, Anatolij Bělyj, Vytautas Kaniušonis, Alexandr Filippenko, Valentin Novopolskij, Sergey Podymin, Lukas Petrauskas, Ivgeny Terletsky
V roce 1937 v Sovětském svazu Stalin tvrdě upevňuje svou moc. Desítky tisíc falešně odsouzených občanů jsou drženy v nelidských podmínkách. Své naděje vkládají do vězeňských motáků. Navzdory

Masakr Elsinor – Ondřej Novotný: Your Silence Will Not Protect You

tvrdým kontrolám se jeden ze vzkazů dostane k mladému ambiciózními žalobci Alexandru Korněvovi. S hlavou plnou ideálů a mladickou sveřepostí se v době nejtvrdších stalinistických čistek Korněv vydává vstříc děsivému prozření. Drsné totalitní drama renomovaného režiséra Sergeje Loznici se v roce 2025 stalo kritiky nejlépe hodnoceným filmem z Hlavní soutěže festivalu v Cannes.

STŘEDA 4. 11. 2026
19:00
KONCERT / PERFORMANCE
ORCHESTR BERG: WHATSPOP
Koncertní program podzimní části sezony uzavře hudebně-scénické vystoupení experimentálního Orchestru BERG, který uvede svůj zbrusu nový opus – psychedelicko-lyrickou fresku What's Pop? francouzského skladatele Aurélien Dumonta. Mimořádně náročný pěvecký part reflektuje obrovské množství hudebních stylů a hlasových poloh od renesanční hudby až po rock nebo noise. Mezi hudebními nástroji je i toustovač, psací stroj nebo fén. Koncert je součástí mezinárodního festivalu soudobé hudby Music Olomouc.

STŘEDA 18. 11 2026
19:00
FILMART | MAĎARSKÝ FILMOVÝ FESTIVAL
SLEPICE
Drama | Maďarsko / Řecko / Německo | 2025 | 96 min. | režie: György Pálfi | hrají: Yannis Kokiasmenos, Maria Diakopanayotou, Argyris Pandazaras, Antonis Kafetzopoulos, Antonis Tsiotsiopoulos
Tam, kde se narodila, už rozhodně nic snášet nebude. Vyrazí proto do světa. Jenže život venku není peříčko. Po pár divokých úletech nakonec najde to, o čem ostatní jejího druhu jen sní. Lásku i nový domov. Netuší však, že hned vedle jejích čerstvě nakladených vajíček se líhne pašerácké doupě. Maďarský provokatér György Pálfi (Taxidermia, Final Cut) vypráví očima opeřené hrdinky tragikomické podobenství o svobodě, boji proti systému a touze po mateřství. Originální černohumorné drama s nečekanou hereckou hvězdou získalo Čestné uznání na festivalu v Torontu.

ÚTERÝ 24. 11. 2026
19:00
FILMART | MUO CENTRAL Z CYKLU FILM A SPIRITUALITA
CITOVÁ HODNOTA
Drama | Norsko / Francie / Dánsko / Německo / Švédsko | 2025 | 134 min. | režie: Joachim Trier | hrají: Renate Reinsve, Stellan Skarsgård, Inga Ibsdotter Lilleaas, Elle Fanning, Anders Danielsen Lie, Jesper Christensen, Lena Endre, Cory Michael Smith
Nora (Renate Reinsve) se po letech znovu potkává se svým otcem. Charismatický a kdysi slavný režisér Gustav (Stellan Skarsgård) pro ni napsal hlavní roli ve filmu, který má být vyvrcholením jeho kariéry. Když Nora spolupráci odmítne, obsadí místo ní horlivou hollywoodskou herečku Rachel Kemp (Elle Fanning). Začíná série vtipných i bolestně upřímných setkání, při nichž se Nora a její sestra Agnes vyrovnávají s komplikovanými rodinnými vztahy i nečekanou přítomností americké hvězdy. Joachim Trier se po úspěchu filmu Nejhorší člověk na světě vrátil do Cannes s citlivým komediálním dramatem, které porota ocenila Velkou cenou.

PONDĚLÍ 30. 11. 2026
19:00
EPILOG DIVADELNÍ FLORY
MASAKR ELSINOR – ONDŘEJ NOVOTNÝ: YOUR SILENCE WILLNOT PROTECT YOU
Skleněná klec, obrysy obviněného, spisy prokurátorů, paragrafy, tvrdý jazyk ctihodného soudu. Strach před bariérou větší než za ní. Tikkun olam je náprava světa. Vladimír Kara-Murza nemůže na nohy, Olga Misik svírá píšťalku, ingušský stařešina Malsag Užachov vidí obludu tlustou, dravou, převelikou a stohlavou, nějaký úředník se příliš naklonil z okna a Alexej Navalnyj cituje z Bible: „Toto je vaše hodina, vláda tmy."
Scénický koncert převádí na jeviště soudní projevy současných ruských vězňů svědomí, odsouzenců za YouTube, teroristů z TikToku, ale také disidentů a často nechtěně angažovaných umělců. Jádrem inscenace jsou české překlady závěrečných soudních řečí dvou desítek případů z posledních let, texty uvedené v knize (ne)poslední slova. Novináři, podnikatelé, umělci, aktivisté, profesoři, studenti, děti. To jsou všechno v Rusku pachatelé, zločinci a jejich hlasům je v procesech poskytnut jen jeden nepatrný nádech. V průhledné kleci, ale jaksi bez obalu, mohou říct, co si skutečně myslí.
Projekt vznikl na základě knihy (ne) poslední slova. Z ruského originálu „Непоследние слова", vydaného nakladatelstvím Freedom Letters v roce 2023, vybrané texty přeložili: Karolína Juráková, Hana Kosáková, Olga Pavlova, Zuzana Špinková, Jan Chalupník, Osip Dantev, Kryštof Nerold a Tim Postovit.

Divadlo Letí Praha: Láska / Argumentační cvičení. Foto: Jan Hromádko

3× Orchestr BERG: WhatsPop.
Foto: Karel Šuster

Ve hře jsou použity úryvky z posledních slov ruských politických vězňů, kteří navzdory všem perzekucím, věznění, mučení a hrozbě smrti, se odmítli podřídit ruské zvrácené politice a nebáli se proti ní postavit. Někteří z nich jsou už na svobodě (většinou v zahraničí), někteří jsou stále ještě ve vězení a někteří už nejsou naživu. Jsou jimi: Marie Aljochinová, Naděžda Tolokonnikovová, Malsag Užachov, Armen Aramjan, Dmitrij Ivanov, Marie Ponomarenko, Viktor Filinkov, Vasilij Kuksov, Alla Gutnikovová, Michail Chodorkovskij, Alexej Navalnyj, Ilja Jašin, Vladimir Meťolkin, Marie Dubovik, Andrej Novašov, Nikita Uvarov, Julie Galjaminová, Olga Misik, Andrej Pivovarov, Jegor Žukov.
Součástí hry je také úryvek z dopisu o vráceném občanství Olgy Kirijenkové, informace o mučení elektřinou Ilji Šakurského a Dmitrije Pčelinceva, o případu nezletilé Ani Žuravlevové, Jegora Staršinova, Kirilla Smirnova a Pavla Kušnira. Původní texty jsou různě přetvářeny, doplňovány, stylisticky upravovány a kříženy vzhledem k uměleckým záměrům scénáře. Jejich smysl a poselství jsou však zachovány.
SCÉNÁŘ: ONDŘEJ NOVOTNÝ
DRAMATURGIE: MARINA FELTLOVÁ
HUDBA: TOMÁŠ VTÍPIL, PETR MÍKA, DJING: TOMÁŠ SOLDÁN
SCÉNA, LOUTKY, KOSTÝMY: DARIA GOSTEVA
REŽIE: MASAKR ELSINOR
ÚČINKUJÍ: DARIA GOSTEVA, VÁCLAV MARHOLD, VOJTĚCH HRABÁK, TOMÁŠ SOLDÁN, PETR MÍKA A TOMÁŠ VTÍPIL

ÚTERÝ 8. 12. 2026

19:00
EPILOG DIVADELNÍ FLORY
DIVADLO LETÍ PRAHA – SIVAN BEN YISHAI: LÁSKA / ARGUMENTAČNÍ CVIČENÍ
Příběh Olive Oylové – věčně vedlejší postavy Pepka námořníka
Olive je úspěšná, silná, moderní a nezávislá žena. Ve svém životě hraje hlavní roli. Když se však na obzoru objeví všemi oblíbený Pepek námořník, Olive se začne čím dál víc ztrácet v jeho stínu. Feminismus začínají přehlušovat dobře míněné rady minulé generace a z penisu jejího přítele se stává div ne třetí člen jejich domácnosti.
Nekompromisní text izraelské autorky Sivan Ben Yishai, jež byla zvolena autorkou roku 2023 v anketě prestižního časopisu Theater heute, boural veškerá tabu týkající se údělu ženy po boku muže v současné společnosti a chytrým a zábavným způsobem pracuje s paralelou hlavní, ale zároveň spíše vedlejší ženské postavy z animovaného seriálu o Pepkovi námořníkovi. Penis už znáte, my vám představíme vulvu!
Divadlo Letí získalo s tímto titulem v roce 2024 Cenu Marka Ravenhilla za nejlepší inscenaci současné hry.
HRAJÍ: ANNA KAMENÍKOVÁ | JAKUB GOTTWALD | KAROLÍNA VÁGNEROVÁ | MARIE KIESLOWSKI
AUTOR: SIVAN BEN YISHAI
REŽIE: KASHA JANDÁČKOVÁ
DRAMATURGIE: DAVID KOŠŤÁK
VÝPRAVA: JÁN TEREBA
PŘEKLAD: BARBORA SCHNELLE
HUDBA: MARIE KIESLOWSKI

NEDĚLE 13. 12. 2026

16:00
LOUTKOVÉ PŘEDSTAVENÍ PRO RODIČE S DĚTMI OD 4 LET
STUDIO DELL'ARTE: VÁNOCE ZA ČASŮ NAŠICH PRABABIČEK
Jak se v Čechách o adventu strašívalo? Proč se podnes odlévá vosk, hází pantoflem a jak se nahlíží do studánek? Kdo jsou Barborky, co dělají Lucie a zda nás Ambrož strčí do pytle, uvidíme v představení, které bude trošku strašidelné, plné koled a vánočního těšení.

SOBOTA 23. 1. 2027

OPEN ART PLES
Třetí ples Muzea umění Olomouc tematicky navazuje na výstavní projekt Posvátné umění v době komerce a je esteticky směřován do éry postmoderních 90. let a přelomu tisíciletí.

ČTVRTEK 11. 2. 2027

KONCERT
TŘASKAVÁ SMĚS
Samorostlý hudební projekt skupiny nadměrně hravých umělců – Františka Skály, Petra Nikla, Miroslava Černého a Petra Tichého.,

NEDĚLE 14. 2. 2027

DIVADLO PRO DĚTI OD PĚTI LET A JEJICH DOSPĚLÉ
DIVADLO NA ZÁBRADLÍ PRAHA – VÍT PEŘINA: KONINA
Pobláznění pohádkový příběh o princezně, která se vydala do světa na hřbetu velmi praštěného koně.
režie Michaela Homolová | dramaturgie Vít Peřina | hudba Filip Homola | scéna a loutky Robert Smolík
OBSAZENÍ:
Kateřina Císařová | David Petrželka | Antonie Rašilovová

EDUKACE

DĚTI SE NA PŘÍMĚSTSKÉM TÁBOŘE POTKALY S JANEM KNAPEM

Příměstský tábor s názvem připomínajícím trochu jazykolam *Přetři, přelez, nepodlez* proběhl v parných dnech na konci července v Arcidiecézním muzeu. A o hravost, náhodu a překvapení v něm bylo opravdu postaráno. Nejenže k takovému pojetí vybízela sama výstava Jana Knapa *Okna do ráje*, mimořádným zážitkem se jistě pro zúčastněné děti stalo i to, že se neočekávaně setkaly v muzeu se samotným autorem. Pod vedením edukátorů tvořily venku, v expozicích a ateliéru, mimo jiné si na památku domů odnesly fotografie, na kterých v edukační zóně oživily známé motivy z Knapových obrazů. ●

RESTAUROVÁNÍ
Z OBRAZU MIZELY FIGURY. NÁROČNÉ RESTAUROVÁNÍ ZACHRÁNILO DÍLO ADRIENY ŠIMOTOVÉ

↑ Stav po restaurování / Adriena Šimotová, Žena v pokoji, 1974, umělohmotné folie a tapety, sololit na podrámu, 150×171 cm, Muzeum umění Olomouc. Foto: MUO – Zdeněk Sodoma

Koláží Žena v pokoji od významné české umělkyně Adrieny Šimotové (1926–2014) se může od roku 2019 pochlubit sbírka Muzea umění Olomouc. Její kompozici tvoří vyřezané figury či torza postav z různých typů umělohmotných tapet a fólií, které autorka vsadila do imaginárního prostoru. I díky těmto nestandardním materiálům, z nichž bylo dílo vytvořeno, nebyl jeho stav dobrý, čemuž odpovídala nákupní cena.

Koláž, kterou si nyní můžete prohlédnout ve stálé expozici *Století relativity*, proto musela projít náročnou restaurátorskou péčí Jarmily Frankové. Před začátkem restaurátorských prací jsme požádali Pavla Brunclíka, předního znalce umělčina tvůrčího odkazu, o přiblížení tohoto významného díla. Jeho studii, která nebyla dosud publikována, otiskujeme v rámci připomenutí 100. výročí autorčina narození.

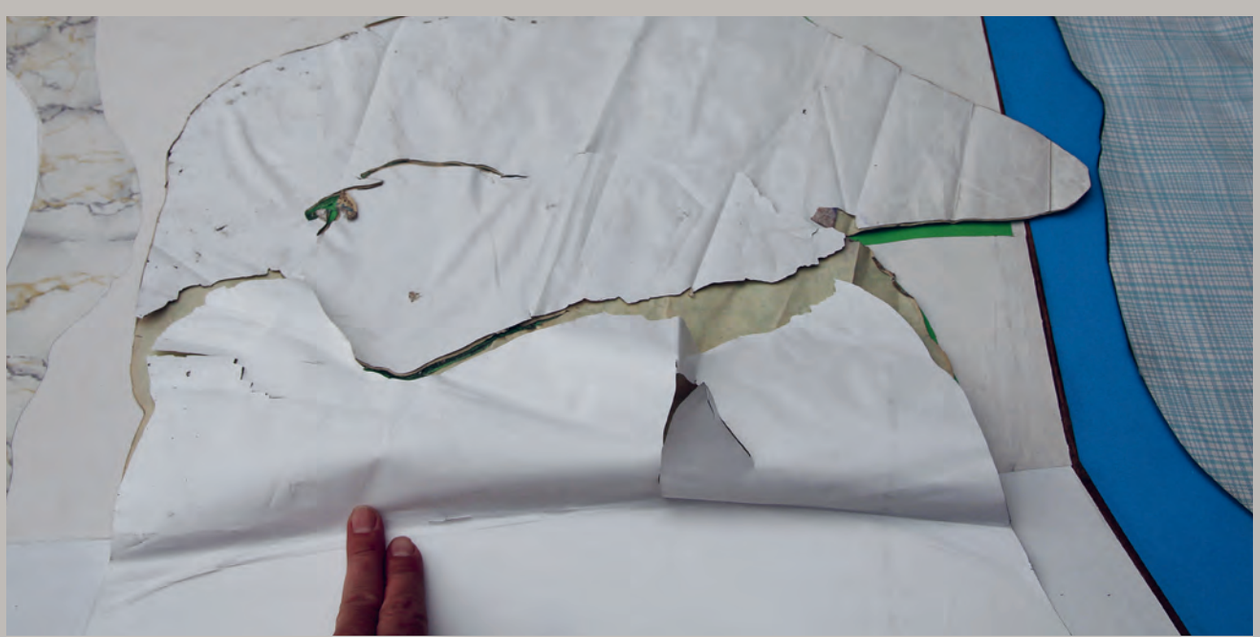

Stav díla před restaurováním
při bočním razantním nasvětlení

STAV PŘED RESTAUROVÁNÍM

Dílo bylo v celé ploše silně povrchově znečištěné a zaprášené. Nejvýrazněji poškozená byla střední část kompozice. Část figury, která zde byla původně jen lokálně uchycena, se zcela odtrhla. Zbylé torzo bylo potrhané a popraskané. Postava, slepená z tmavě zelené fólie a modře kostičkované tapety, se po okrajích rozlepovala a ztrácela svůj původní tvar. Další poškození byla způsobena degradačními procesy samotného materiálu.

„Ve srovnání s dobovou fotografií, která zachycovala původní stav koláže, bylo v okolí zelených figur i hlavy v levém horním rohu možné pozorovat ztmavlou linku, přesně kopírující původní tvar jako jeho tmavý ‚stín'. Materiál, z něhož byly postavy vyříznuty, se časem zmenšil (srazil) a jednotlivé díly se tak i díky degradaci lepidel na podložce posunuly," vysvětlila restaurátorka Jarmila Franková. „V místě odhaleného lepu pak ulpěly nečistoty, které vytvořily kolem postavy tento nepůvodní ‚stín'," doplnila restaurátorka.

Detail odtržené střední části
kompozice před restaurováním.

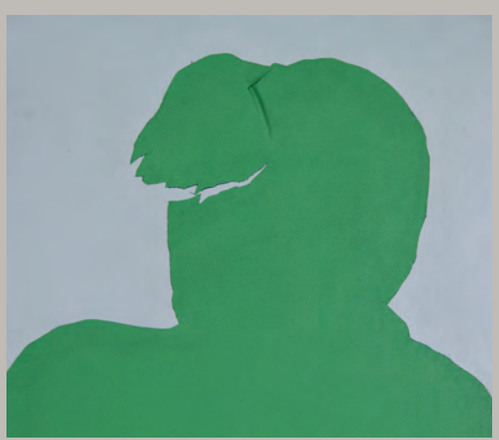
POSTUP RESTAURÁTORSKÝCH PRACÍ

V několika krocích musela restaurátorka celou plochu koláže očistit od nečistot a zbytků lepidel. Jednotlivé odtržené a očištěné části následně šetrně upevňovala zpět na desku. „Asi nejproblematičtějším místem byla odtržená část koláže, která se skládala ze tří vrstev – zelené fólie, nosné podložky ze silikonového papíru a bílé lícové fólie. Zejména bílá část tapety byla silně mechanicky narušená – zprohýbaná, potrhaná a popraskaná. Musela jsem ji před opravou kompletně rozebrat na jednotlivé vrstvy od zbytků zcela degradovaných lepidel a důkladně očistit," popisuje Jarmila Franková. „Všechny trhliny jsem poté lokálně scelila japonským papírem. Drobné ztráty v ploše díla byly barevně upraveny retuší. Abych nenarušila autenticitu díla, ponechala jsem bez retuší či doplňování místa, která zůstala dílky smrštění materiálu tapet oproti původnímu stavu odkrytá," doplnila restaurátorka. ●

Detail díla před poškozením na historickém diapozitivu.

Detail hlavy pravé figury před (nahoře) a po restaurování.

ŽENA V POKOJI UKAZUJE PŘELOM V TVORBĚ ADRIENY ŠIMOTOVÉ

PAVEL BRUNCLÍK

Období, do něhož patří doba vzniku díla *Žena v pokoji*, můžeme v kontextu tvůrčí cesty Adrieny Šimotové pokládat za svým způsobem hraniční.

Na přelomu šedesátých a sedmdesátých let, se Adriena Šimotová jako respektovaná malířka rozcházela s médiem malby, nebo možná přesněji s tradiční podobou jeho uplatnění v ploše dvojrozměrného závěsného obrazu. Autorčino tehdejší hledání nových možností výtvarného vyjádření vyplývalo z úsilí o stupňování komunikativnosti výtvarné formy vůči tematice, kterou nově objevovala a formulovala. Připomeňme, že to bylo období pro její autorskou formaci neobyčejně důležité, plné osobních i společenských bolestí a zkoušek, v nichž se vyhraňovala a rozvíjela k lidské a umělecké svébytnosti, zralosti a jedinečnosti. Stále častěji se v její tvorbě z té doby setkáváme s výslovným zobrazováním člověka, v němž radikalizuje existenciálně formulované téma lidské personality spolu se soustředěným vymezováním podmínek a vztahů pro ni podstatných.

Z konce šedesátých let a počátku sedmdesátých let jmenujme z autorčiných děl alespoň *Postavu u okna*, (1970), *Tvář (Make-up)*, 1970, *Bílou noc*, 1971,… Malby s použitím akrylu, tempery. První dvě ze tří zde uvedených byly poprvé, spolu s dalšími (blízkými jim v koncepci i výtvarném pojetí), představeny ve Špálově galerii v Praze na autorčině výstavě, kterou se tam v roce 1970 pod dobovým

politickým tlakem vynuceně uzavíralo působení Jindřicha Chalupeckého. Obrazy s výraznými plochami různě tónované nelokální bílé dokládají, že její rozcházení s malbou bylo předjímáno v malbě samotné a jejím prostřednictvím. Horizont zobrazení se v těchto dílech otevírá do prázdnoty, chápané však ne jako negativita skutečnosti vůbec, nýbrž spíše jako vyhasínání platnosti každodennosti dostupných určení, pozastavování výkonu jejich smyslu. Prázdnota, bytostná neurčitost, tajemství zde kontextují to, co si ve zjevnosti obrazem zprostředkovávané skutečnosti ještě podržuje svou znejistělou zřejmost.

V návaznosti na tyto svým způsobem pozdní projevy autorčiny malby se motivy bytostné neurčitosti jako formy projevu tajemství objevují v „obrazových reliéfech" vytvářených z umělohmotných a textilních tapet, jimž v těchto dílech nahrazuje temperu a akryl. Kresebné linie jsou v ploše obrazu vyřezávány nožem, jímž autorka nahradila štětec. Textilní a umělohmotné tapety, a později v „textilních obrazových reliéfech" samotné malířské plátno se stávají explicitní součástí obrazu, jedním z významových principů obrazové výpovědi. A v průběhu dalších vývojových etap autorčiny tvorby nejenom plátno, ale i jemné pletivo, síťovina, sklo či plexisklo a zejména papír, ten ve větší míře než cokoli jiného, se z pouhého věcného nositele výtvarného sdělení stávají jeho vlastní stránkou, smyslově názorným momentem vnitřní formy v procesu její artikulace a projevu.

V širším kulturně-historickém kontextu toto období autorčiny tvůrčí cesty koresponduje s dobovými tendencemi tzv. materiálového obratu[1], v němž se součástí výtvarného díla nově v narůstající míře stávají materiály reprezentující měnící se technické či obecněji civilizační podmínky každodenního života… (za všechny v této souvislosti připomeňme alespoň hnutí Arte povera).

Svého druhu „scénický" prostor autorčina díla *Žena v pokoji* je stěnou rozdělen na dvě odlišné části. Vlevo je ženská postava konfrontována s dalšími postavami… Za stěnou, hranicí, kterou ženská postava sama dílčím způsobem přesahuje, se nehmotně vznáší někdo, kdo není v pokoji přítomen. Žena je v pokoji, ale je i ve vztahu k tomu, kdo v realitě reprezentované komunikační situací v pokoji přítomen není. Kdo je tím v jejím „setkání" s druhými v pokoji nepřítomným, kdo je za hranicí této situace, kdo je ve vztahu k této situaci v určitém smyslu v transcendenci? Je to vlastní já ženské postavy, které se vymyká jino-bytí, jemuž je žena ve vztazích s druhými vystavena? Nebo si máme připomenout, že jde o dílo datované rokem 1974, s tím, že Jiří John, Adrienin životní partner zemřel po dlouhé těžké nemoci v polovině roku 1972? Nebo máme u tohoto autorčina díla myslet na obojí? ●

1) Problematikou „materiálového obratu" se v české odborné literatuře věnuje mimo jiných Václav Hájek. Ze zahraniční literatury můžeme připomenout například F. Hicks: The Material-Cultural Turn: Event and Effect, in: Dan Hicks, Mary C. Beaudry (ed.): The Oxford Hadbook of Material Culture Studies, Oxford 2010.

Adriena Šimotová ve svém ateliéru na archivním snímku

Adriena Šimotová (6. 8. 1926, Praha – 19. 5. 2014, Praha) Malířka, kreslířka, grafička, autorka objektů, ilustrátorka. Studovala na Grafické škole v Praze (1942–1945, Zdeněk Balaš) a na Vysoké škole uměleckoprůmyslové v Praze (1945–1950, Jan Kaplický, aspirantura 1955–1957). Od druhé poloviny 60. let až do jejich závěru patřila vedle Evy Kmentové, Věry Janouškové, sester Květy a Jitky Válových, Aleny Kučerové a Petry Orieškové mezi nejvýraznější české představitelky mezinárodní vlny tzv. nové figurace. V centru její tehdejší i pozdější tvorby stál zájem o vyjádření pomíjivosti lidského těla ve víru „velkých" i „malých" dějin. Zatímco v 60. letech v její tvorbě převažoval spíše optimistický pohled na svět, tak od 70. let zesílil v jejím osobním i uměleckém vnímání světa tragický podtext chápání lidské existence. Šimotová obohatila české moderní umění od druhé poloviny 60. let až do závěru jejího života o nebývalou výtvarnou senzibilitu, vyjádřenou novými výrazovými prostředky.

VÝSTAVA

KDE HISTORIE OŽÍVÁ POD RUKAMA: INTERAKTIVNÍ MULTIMEDIÁLNÍ ARCHITEKTONICKÉ MODELY KATEDRÁLY SV. VÁCLAVA V MUZEJNÍ PRAXI

Muzejní expozice u nás i v celém světě procházejí zásadní proměnou. Od pasivního vystavování předmětů stále častěji směřují ke stylu, kdy je zásadním prvkem výstavy aktivní podíl samotného návštěvníka. Příkladem tohoto přístupu jsou multimediální modely katedrály sv. Václava, které budou od konce října součástí stálé expozice *Zde se nacházíte v Arcidiecézním muzeu Olomouc*.

→ Detailní pohled do interiéru modelu katedrály. Hvězdné nebe tvoří 300 optických vláken

Aby multimediální výstava fungovala podle představ autorů (koncepce a scénáře Hana Lamatová, MUO), musí propojovat několik různorodých prvků a metod v jeden funkční celek.

3D tisk. Kostra a tělo modelu jsou vyrobeny technologií FDM z PLA plastu (Jan Brus, Katedra geoinformatiky UPOL), zatímco detailní prvky využívají 3D soutisk barev (u prvního modelu jsou to podsvícená vitrážová okna, u druhého modelu podlaha odhalujících strukturu krypty) nebo UV tisk na sklo (vitráže interiéru chrámu).

Videomapping (Radim Ševčík) a audiovizuální synchronizace (Jan Hons Šuškleb). Vybrané prvky jsou záměrně vymodelovány bez dekorativních detailů, aby sloužily jako projekční plocha pro videomapping. Veškerá světla, DMX spínání, zvukové stopy i projekce centrálně řídí a synchronizují multimediální přehrávače.

Ztělesněné učení (embodied learning) a participace. Tato metoda staví na fyzické manipulaci s předměty, například skládání odnímatelných částí stavby nebo umísťování prvků. Podporuje tak kognitivní zapamatování a hlubší pochopení architektury.

Multisenzorický přístup a princip odměny. Propojení hmatu, světelných efektů, zvuku a videa zapojuje více smyslů současně. Každá návštěvníkova aktivita se okamžitě viditelně projeví, takže můžeme mluvit o jakési formě odměny.

Sekvenční poznávání. Expozice navádí návštěvníka v logické posloupnosti – od vnějšího tvaru stavby (exteriér) až po její vnitřní liturgii a rituál (interiér), tedy od celku k detailu a od formy k funkci.

Hvězdné nebe z optických vláken. Stropní klenba interiérového modelu obsahuje 300 kusů optických vláken. Přesná projekce reálného rozvržení hvězd z katedrály posloužila jako věrná předloha pro jejich ruční osazení.

Magnetické spouštění. Systém se aktivuje, jakmile návštěvník složí celou architekturu chrámu, nebo položí figurku arcibiskupa opatřenou magnetem na určené místo.

Provozní exkluzivita (interlock). Pokud se v jedné místnosti nachází více interaktivních stanovišť, řídicí systém zajišťuje jejich vzájemné blokování, aby audiovizuální program běžel vždy pouze na jednom z nich a efekty se navzájem nerušily.

Interaktivní multimediální modely tak dokazují, že moderní technologie nemusí sloužit jako samoúčelná atrakce, ale jako účinný edukační nástroj.

Expozice se návštěvníkům Arcidiecézního muzea Olomouc otevře 29. října 2026. Slavnostní představení interaktivní výstavy za účasti autorů se koná ve čtvrtek 19. listopadu 2026 v 18:30. ●

Modely byly vytvořeny v rámci projektu: Friedrich kardinál von Fürstenberg – poslední aristokrat na stolci olomouckých arcibiskupů, identifikační kód projektu: DH23P03OVV015.

← Expozice nabízí dva 3D modely. Tento odhaluje interiér katedrály

→ Důležitou součástí modelů je také světelná instalace a videomapping

↓ Modely katedrály jsou součástí stálé expozice Zde se nacházíte v podkroví Arcidiecézního muzea

FOTOREPORT

1

2

3

1 Téměř patnáct set lidí navštívilo Muzeum umění Olomouc v rámci Dnů evropského dědictví. Vedle komentované prohlídky výstavy Zbyněk Sekal: Soukromá věc tvořily děti originální schránky inspirované právě Zbyňkem Sekalem.

2 Cesta mezi bohy – tak se jmenuje workshop pro děti, který propojuje mysli, duši a tělo prostřednictvím pohybu a výtvarných aktivit. To vše v krásném prostředí Arcidiecézního muzea.

3 Výrobu autorských porcelánových šperků nabídl dvoudílný workshop Křehká přítomnost, který navazoval na výstavu Marie Bartuszové. Účastníci pracovali s organickými tvary inspirovanými přírodou a porcelán odlévali do připravených forem.

Muzeum umění Olomouc v uplynulých měsících opět žilo koncerty, workshopy i divadlem. Zájemci si vyráběli vlastní originální šperky, děti se bavily u loutkového divadla a CENTRAL rozezněly melodie na pomezí jazzu, alternativního rocku i folku.

4

5

6

4 V CENTRALU vystoupila violoncellistka a zpěvačka Dorota Barová se svým Triem. Originální směs jazzu a folku uhranula posluchače. Barovou doprovodili baskytarista Miloš Klápště a kytarista Miroslav Chyška. .

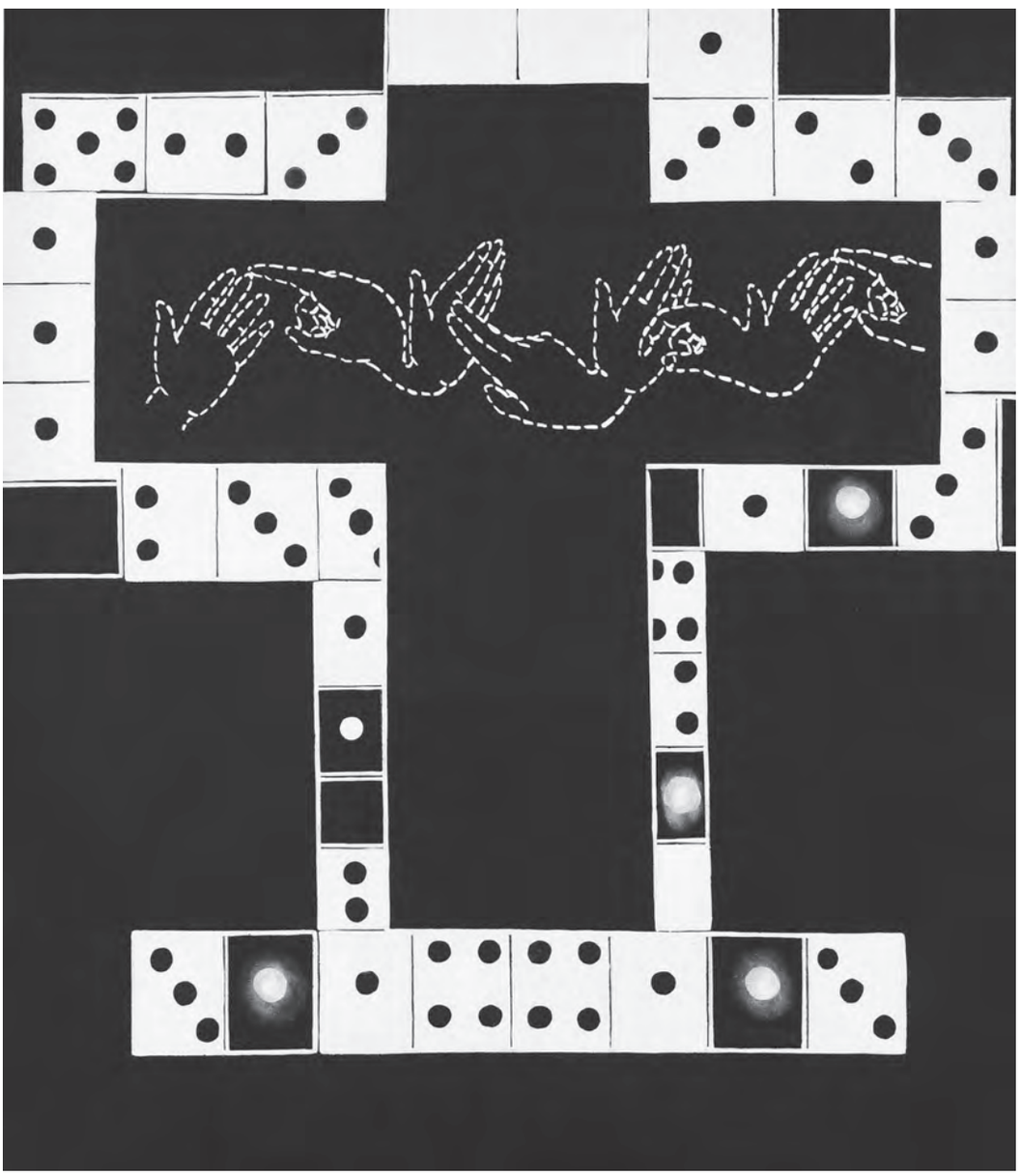
5 Jak správně zacházet s časem a kde ho vlastně hledat? To se rozhodli zjistit dva bratři v loutkové Pohádce z budíku, kterou do CENTRALU přivezl Teátr Pavla Šmída..

6 Charismatický zpěv, originální melodie a desítky let na hudební scéně – to je slovenská dvojice Longital. V CENTRALU zahráli staré kusy i nové písně z posledního alba.

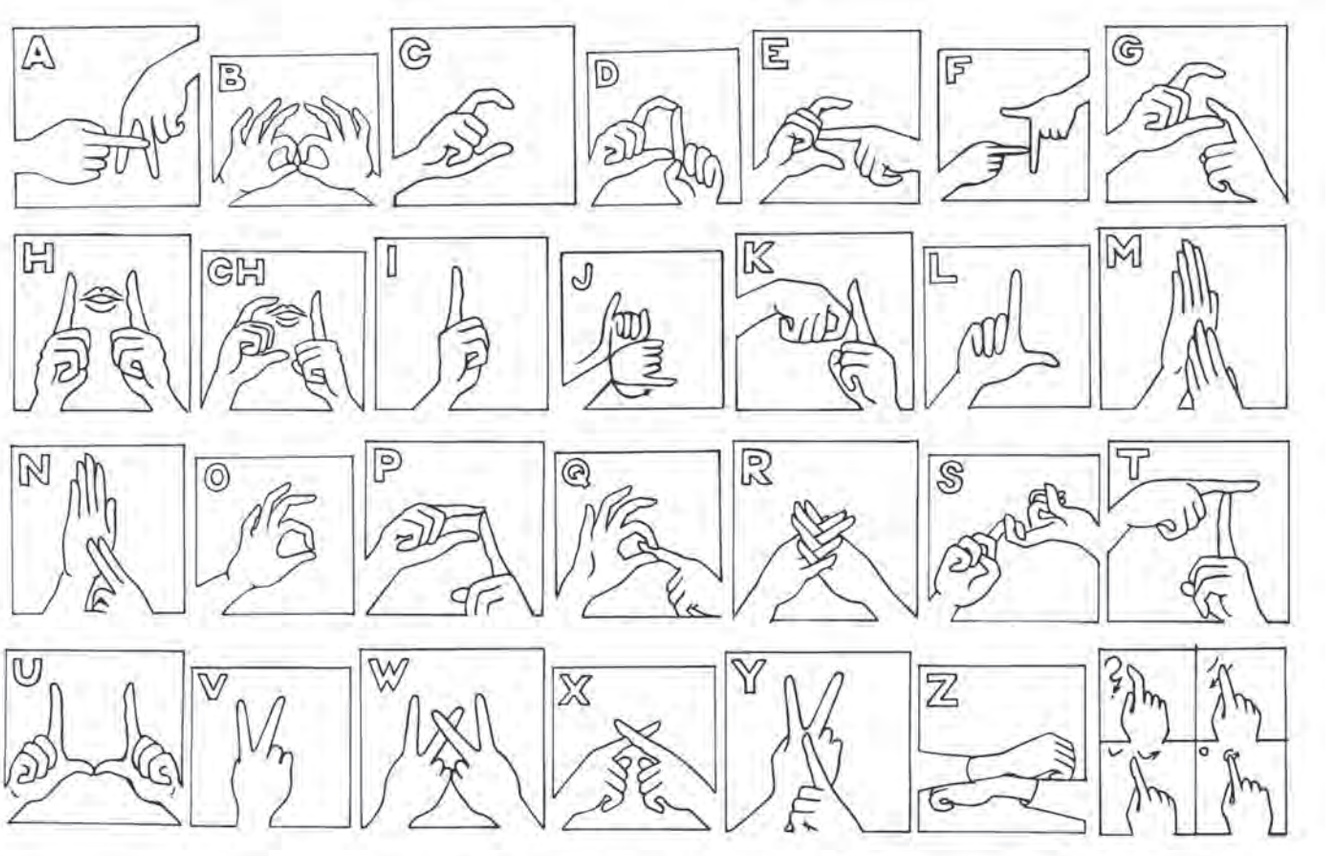
DÍLNA

KDYŽ OBRAZ MLUVÍ RUKAMA

Obraz nemusí vyprávět příběh jen pomocí znázorněných postav, různých druhů krajiny nebo předmětů. Někdy může být složený ze znaků a symbolů, které musíme nejprve rozluštit. Přesně takový je obraz INRI Jiřího Davida.
Na tmavém pozadí vidíme bílé hrací kameny domina sestavených do tvaru kříže. Uvnitř se objevují ruce, které jsou ve tvaru písmen prstové abecedy. Něco nám sděluje, ale neřekne hned co. Dokážeš jeho zprávu rozluštit?

↑ Jiří David, *INRI* (Podobenství), z cyklu *Černá série*, 1987, olej na plátně, 160 × 135 cm

→ TAJNÁ ZPRÁVA

Podívej se pozorně na čtyři ruce v obraze. Každá z nich představuje jedno písmeno anglické prstové abecedy. Dohromady tvoří název obrazu: I – N – R – I

Najdi si na stránce českou prstovou abecedu a zkus stejná čtyři písmena přepsat pomocí ní. Nakresli sem, jak by v české prstové abecedě vypadalo slovo INRI. A teď zkus pomocí prstové abecedy „napsat“ také své jméno.

→ VYMYSLI VLASTNÍ OBRAZOVÝ RÉBUS

Jiří David spojil v jednom obraze domino, kříž a ruce. Zkus to podobně. Vyber si tři věci, které spolu na první pohled vůbec nesouvisejí. Může to být třeba: deštník, ryba, písmeno a nebo teniska, měsíc, vykřičník. Zkus ale raději vymyslet vlastní tři věci, ke kterým máš vztah.

A teď z nich vytvoř jeden obraz. Nemusí dávat smysl každému. Důležité je, aby měl nějaký význam pro tebe.

Pod kresbu napiš její název. Nevadí, když tvé kresbě nikdo jiný nebude rozumět. Třeba v ní přečte něco jiného, ale určitě to na něj bude nějak působit. Umělecké dílo totiž někdy není hádanka s jedinou odpovědí. Může nám položit otázku a nechat na nás, co si z ní odneseme. A to je na umění právě to hezké.

SLOVNÍČEK

Symbol: znak, obraz nebo předmět, který kromě toho, co vidíme, může znamenat ještě něco dalšího. Srdce může například znamenat lásku.

Prstová abeceda: způsob, jak pomocí různých poloh prstů a rukou ukazovat jednotlivá písmena abecedy. Používají ji především neslyšící a nedoslýchaví lidé při dorozumívání.

INRI: čtyři písmena, která se tradičně objevují na křesťanském kříži. Jsou to počáteční písmena latinských slov Iesus Nazarenus Rex Iudaeorum, tedy Ježíš Nazaretský, král Židů.

RESTAUROVÁNÍ

PITTONIHO OBRAZ ZAZÁŘIL PO NÁROČNÉM RESTAUROVÁNÍ

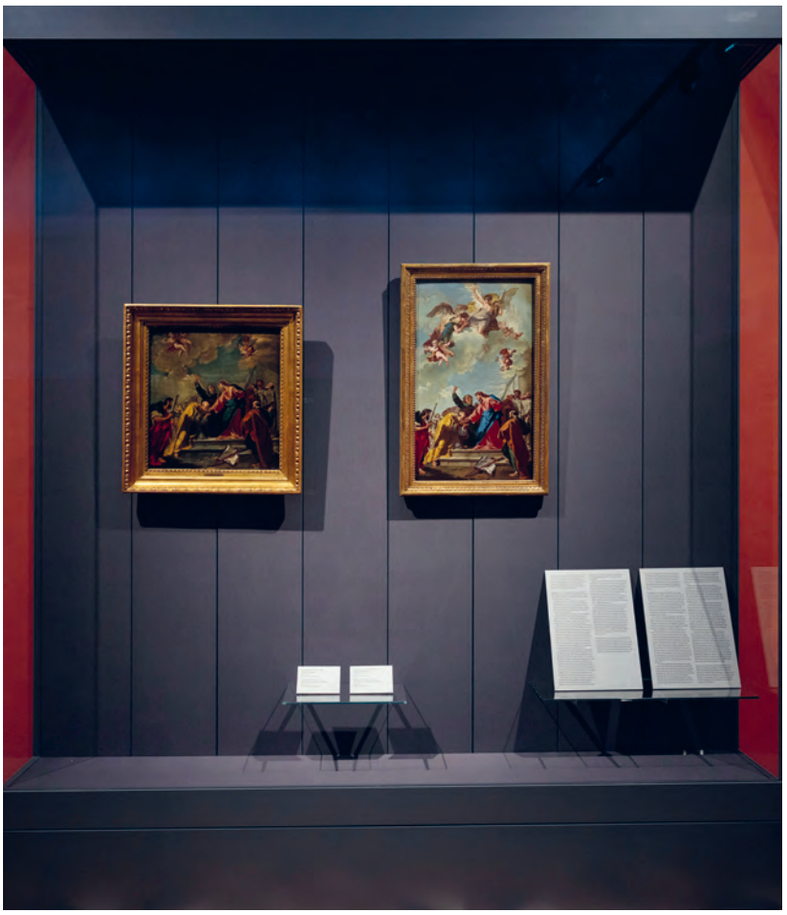
↑ Giovanni Battista Pittoni, Předání klíčů Petrovi, kolem roku 1735. Stav po restaurování.

PŘEDÁNÍ KLÍČŮ PETROVI SE PŘEDSTAVILO V NOVÉM LESKU

Mimořádně cenný dar získalo Muzeum umění Olomouc v loňském roce od Heleny Neumannové, dcery významného českého historika umění Jaromíra Neumanna (1924–2001). Jedná se o obraz Předání klíčů Petrovi od předního autora benátského rokoka Giovanniho Battisti Pittoniho. Návštěvníci Obrazárny kroměřížského zámku mohli mistrovské dílo obdivovat od letošního června do září v plném lesku díky muzejní restaurátorce Anně Pišťkové, která malbě vrátila jeho původní podobu.

METAFORICKÁ ŘEČ JEŽÍŠE KRISTA

Předání klíčů Petrovi nebo také Kristovo pověření Petra vytvořil kolem roku 1735 italský malíř Giovanni Battista Pittoni (1687–1767). Jako jednomu z hlavních představitelů benátského rokoka se mu dostalo uznání už za jeho života nejen v Benátsku, ale i ve střední Evropě, kde patřil mezi velmi vyhledávané umělce. Podílel se také na založení Akademie výtvarných umění v Benátkách, kde po mnoho let působil jako prezident a až do své smrti zde vyučoval jako profesor.

Pozoruhodný vhled do práce kopistů či následovníků nabídla letní miniexpozice v kroměřížském zámku, kde mohli návštěvníci porovnávat originální dílo Giovanniho Battisty Pittoniho Předání klíčů Petrovi (vpravo) s jeho pozdější kopií. Ačkoli tato malba nedosahuje malířských kvalit Pittoniho, nabízí pozoruhodný vhled do recepce originálu ze strany dobových kopistů či následovníků.

Námět obrazu vychází z Evangelia podle sv. Matouše (16,18–20): „Ty jsi Petr; ty jsi ta skála, na které zbuduji svou církev (…) Dám ti klíče od království nebeského.“ Tato Kristova metaforická řeč byla považována za prototyp svátosti kněžského svěcení.

Dílo zobrazuje Krista, jak povyšuje sv. Petra na prvního z apoštolů. Kristus stojí na schodišti uprostřed kompozice a naklání se k Petrovi, který pokleká, aby přijal symbolické klíče, jimiž má vést církev. Na zemi leží nástroje k naplnění tohoto poslání – otevřená kniha a meč – zatímco v dálce se mezi mraky objevují andělé. Na levé straně je zobrazen sv. Jakub s poutnickou holí. Sv. Jan gestem pravé ruky vyzdvihuje duchovní význam předání klíčů od nebeského ráje. Soustředěné výrazy tváří svědčí o vnitřním pohnutí ostatních apoštolů, kteří scéně přihlížejí.

KDE JE PRVNÍ NÁČRT OBRAZU?

Obraz patří do skupiny kompozičně i kvalitativně téměř totožných děl shodných rozměrů, která se zachovala například ve sbírkách pařížského Louvru, Muzea výtvarných umění v Tours a v Ashmolean Museum v Oxfordu. Jmenované exemplář patří spolu s obrazem z Muzea umění Olomouc k dílům, která byla vytvořena v Pittoniho ateliéru pod mistrovým dohledem. Za první náčrt (bozzetto) oltářního obrazu, o jehož výsledné realizaci však neexistují žádné zprávy a je možné, že nebyl nikdy vytvořen, je považována malba z Louvru. Jenže vzhledem k vynikající kvalitě ostatních autorských variant to nemusí být pravda.

Restaurování obrazu navíc odhalilo v horní části kompozice původní, později zamalovaný oblouk, který naznačoval typ orámování finálního díla. Tento objev jen potvrdil autenticitu olomouckého exempláře, který se svou uměleckou kvalitou plně vyrovná analogickým variantám z výše jmenovaných sbírek.

VLIV PITTONIHO DOSÁHL AŽ K NÁM

Malba je typickou Pittoniho prací, v níž vrchovatou měrou naplnil rokokovou formu benátského malířství první poloviny 18. století. Barevné plochy, téměř bez šerosvitných přechodů, člení prostor prostřednictvím draperií, které – zdá se – jako by sloužily k jasnějšímu odlišení jednotlivých figur. Svěží a hbitě provedená malba představuje zdánlivou olejovou skicu, tzv. pseudoskicu, které byly v té době velmi oblíbené a těšily se velkému zájmu sběratelů. To vysvětluje i větší četnost téměř totožných exemplářů roztroušených v jednotlivých sbírkách.

Jaromír Neumann již dříve poukázal na vliv této Pittoniho kompozice v německy mluvících zemích, kterou zde možná

zprostředkovali Paul Troger (1698–1762) nebo František Antonín Maulbertsch (1724–1796). Příklady tohoto ideového přenosu se podle Neumanna nacházejí ve velké fresce Jana Lukáše Krackera v klášterním kostele v Nové Říši na Moravě, datované do let 1765–1767, kterou ovlivnil Maulbertsch, a ve freskách Jana Václava Spitzera, Jana Jiřího Francka a Josefa Jáchyma Redelmeyera v Čechách. Jiný příklad interpretace Pittoniho Předání klíčů Petrovi se nachází v Maulbertschově raném díle uchovávaném v Slezském zemském muzeu v Opavě.

V Arcidiecézním muzeu Olomouc se nachází patrně pozdější kopie tohoto ikonického díla, kterou v roce 1937 zakoupil arcibiskup Leopold Prečan od brněnského starožitníka Vladimíra Seidla. Ačkoli tato redukce nedosahuje malířských kvalit Pittoniho olomoucké varianty, nabízí pozoruhodný vhled do recepce originálu ze strany dobových kopistů či následovníků. Tato kopie byla vystavena vedle originálu a návštěvníci tak mohli obě díla porovnat. ●

↑↑ Stav před restaurováním

↑ Obraz po sejmutí degradovaných laků a přemaleb. V horních rozích jsou viditelné zbytky přemalby původního rámování obrazu

PRŮBĚH RESTAUROVÁNÍ

Obraz byl v minulosti nejméně dvakrát restaurován. Na povrchu malby se nacházely vrstvy druhotných laků a drobných retuší z různých časových období. Vlivem postupné degradace laky zežloutly, retuše pozměnily barevnost a staly se nápadnými i pro běžný pohled.

Degradované retuše a laky restaurátorka postupně sňala. Již v průběhu čištění se ukázalo, že pod nejstaršími přemalbami podél okrajů obrazu se nacházejí drobné fragmenty originální barevné vrstvy v tmavém tónu, která byla záměrně při některé opravě díla překryta. Po porovnání nálezu s dobovými reprodukcemi obrazu bylo zřejmé, že se jedná o pozůstatky prvotního vymezení formátu ukončeného půlobloukem, namalovaným tmavou lazurou přímo na bolusový podklad. Později, snad z důvodů poškození, byl obraz v horní části a pravděpodobně také z levé boční strany oříznut a tím byla kompozice nevratně narušena. Fragmenty tohoto tmavého orámování byly podrobně zdokumentovány a z důvodu zachování vizuální celistvosti malby byly vizuálně potlačeny reverzibilní retuší.

↑ Detail obrazu v UV luminiscenci s viditelnou přemalbou levého horního rohu.

POSVÁTNÉ UMĚNÍ V DOBĚ KOMERCE
ČESKÉ SAKRÁLNÍ UMĚNÍ 1990–2026

Výpravná publikace, navazující na mimořádně úspěšnou knihu a výstavu *Posvátné umění v nesvaté době,* nabízí studie z oblasti teologie, historie a dějin umění, medailony autorů a pestrou fotografickou dokumentaci.

editoři: Šárka Belšíková, Ivo Binder
redakce: Anežka Šimková
texty: Šárka Belšíková, Ivo Binder, Anna Boučková, Jiří Hanuš, Klára Jenišťová, Hana Lamatová, Tomáš Petráček, Michal Sklenář

měkká vazba, 328 stran
vydalo Muzeum umění Olomouc, 2026

K dostání v pokladně MUO
nebo na MUO.CZ/ESHOP

KVARKY A ŠKVARKY
OLOMOUCKÁ VÝTVARNÁ SCÉNA A PŘÍBUZNÉ ZÓNY 1990–2020+

recenzovaná odborná publikace
doprovázející stejnojmenný
výzkumný a výstavní projekt
v Muzeu moderního umění
(Denisova 47)

editoři: Ladislav Daněk,
Barbora Kundračíková
měkká vazba, 392 stran

K dostání v pokladně MUO
nebo na MUO.CZ/ESHOP

Ministerstvo kultury | Olomoucký kraj | Olomouc | RG CR | Univerzita Palackého v Olomouci | OLOMOUC 3D